

AFWEZIG OP SCHOOL

SAMEN TEGEN
SCHOOLUITVAL

west-vlaanderen

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Samen tegen schooluitval – West-Vlaanderen
i.s.m.
Expertise cel onderwijs Provincie West-Vlaanderen
Project 'Klasziekaal'
Lerende netwerken 'welzijn – onderwijs'

Met dank aan
alle respondenten van de bevestigingen voor de inspirerende praktijken
de leden van de werkgroep onderwijs
de leden van de werkgroep CLB
De stuurgroep STS

2022

Inhoudstafel:

Terminologie	4
1. De leerplicht	4
2. Schoolverzuim	5
2.1 Geoorloofd relatief schoolverzuim	6
2.2. Ongeoorloofd relatief verzuim	8
2.3. Absoluut schoolverzuim	10
Aanbevelingen vanuit onderzoek en regelgeving.	11
Betrokken actoren en hun rol/verantwoordelijkheid over de opvolging en de gezamenlijke aanpak van afwezige leerlingen.	17
1. De ouders	17
2. De school	17
3. De pedagogische begeleidingsdienst	19
4. De Centra voor leerlingenbegeleiding	20
5. Flankerend onderwijs	23
6. AGODI	25
7. LOP	25
8. Brugfiguren onderwijs	26
9. Klasziekaal	27
10. Schoolexterne trajecten	28
10.1.Naadloos Aansluitende Flexibele Trajecten	29
10.2.Groene Zorg	29
10.3.Transitietrajecten	30
10.4.Lokale initiatieven	31
11. Gemandateerde voorzieningen (GV)	31
12. Politie	33
13. Openbaar Ministerie	37
14. Rechtbank	38
15. Netwerk 'Samen tegen Schooluitval'	38
15.1. ROTS	39

15.2. Uitstroombegeleiding 'De school verlaten zonder kwalificatie? Laat je niet vangen!	40
Actieplan 'afwezig op school'	42
1. Ongeoorloofd relatief verzuim	42
1.1. Fase 0: Brede basiszorg	42
1.2. Fase 1 Verhoogde zorg	45
1.3. Fase 2 Uitbreiding van zorg	49
1.4. Fase3 Individueel aangepast curriculum	51
2. Geoorloofd relatief verzuim: Langdurige of chronische afwezigheden wegens ziekte.	53
2.1. Fase 0: Brede basiszorg	54
2.2. Fase 1 Verhoogde zorg	57
2.2.1. Checklist: Tijdelijk Onderwijs Aan Huis (TOAH)	58
2.2.2. Checklist: Synchron Internet Onderwijs	60
2.2.3. Checklist: School en ziek zijn	61
2.3. Fase 2 Uitbreiding van zorg	62
2.4. Fase3 Individueel aangepast curriculum	63
3. Schoolweigering	64
3.1. Wat is schoolweigering?	64
3.2. De gevolgen van schoolweigering	66
3.3. De doelgroep	66
3.4. De aanpak	67
3.5. Tool: Angst voor de schoolpoort	68
3.5.1. Fase 0: Brede basiszorg	68
3.5.2. Fase 1 Verhoogde zorg	68
3.5.3. Fase 2 Uitbreiding van zorg	68
3.5.4. Fase3 Individueel aangepast curriculum	68
3.5.5. Verwijzing naar...	68
3.6. Aanvullend bij de tool	69
Bijlage 1	71

Inleiding

Eén van de belangrijkste voorspellende factoren op vroegtijdig schoolverlaten zijn de frequente (ongeoorloofde) afwezigheden van de leerling.

De risicokenmerken op spijbelen, de sociale groepen met een verhoogd risico op deze kenmerken en vroegtijdig schoolverlaten zijn grotendeels dezelfde. Deze gemeenschappelijkheden moeten idealiter de basis vormen van preventie en remediëring.

We vertrekken vanuit het bindingsperspectief, waarbij wordt aangenomen dat de kans op spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten groter wordt naarmate de binding tussen de leerling en de school verzwakt. Vanuit die visie ondersteunen we het belang om ook de leerlingen die geoorloofd frequent afwezig zijn mee op te nemen in een geïntegreerde aanpak om verdere schoolonthechting, en bijgevolg schoolachterstand, te vermijden.

Vandaar dat we in dit actieplan 'Afwezig op school' naast de problematiek van het ongeoorloofd afwezig zijn ook de andere afwezigheden, die door frequentie en aard de schoolloopbaan kunnen verstoren, als risicofactor op vroegtijdig schoolverlaten mee opnemen.

We vestigen de aandacht op het belang om ook in de kleuterklas en de lagere school een goed zorgbeleid uit te schrijven en te voorzien in een geïntegreerde aanpak van factoren die schoolonthechting kunnen veroorzaken. De binding tussen leerling, ouders en de school ontwikkelt zich al bij de kleuterklas. Daarom is het zeker aangewezen om op dit niveau al in te zetten op extra ondersteuning. Het tegengaan van vroegtijdig schoolverlaten is niet enkel de verantwoordelijkheid van het secundair onderwijs. De preventie start vanaf het kleuteronderwijs. De inzichten omschreven in deze bundel kunnen dus ook binnen het basisonderwijs toegepast worden.

We bieden een theoretisch, op onderzoek gebaseerd kader aan met concrete handvaten voor de verschillende niveaus van het zorgcontinuüm.

Een derde luik is een overzicht van betrokken schoolinterne en schoolexterne partners die een rol kunnen spelen bij de ondersteuning van deze diverse doelgroep.

Terminologie:

1.De leerplicht

Een kind wordt leerplichtig op 1 september van het kalenderjaar dat het 5 jaar wordt.

De leerplicht loopt tot 18 jaar:

- Voor jongeren die voor 1 juli 18 jaar worden, loopt de leerplicht tot de dag van hun 18de verjaardag.
- Voor jongeren die na 30 juni 18 jaar worden, loopt de leerplicht tot 30 juni van het jaar waarin ze 18 worden.

Een jongere, ongeacht de leeftijd, die een diploma secundair onderwijs heeft behaald is niet langer leerplichtig.

Een jongere is deeltijds leerplichtig (of 'heeft voldaan aan de voltijdse leerplicht')

- op 15 jaar voor wie de eerste 2 leerjaren van het voltijds secundair onderwijs heeft beëindigd (geslaagd of niet);
- op 16 jaar voor wie de eerste twee leerjaren niet beëindigd heeft.

Vanaf 15 of 16 jaar kan een leerling aan de leerplicht voldoen via het stelsel van leren en werken: de leerling zal dan deeltijds les volgen en deeltijds werken.

Leerplicht is geen schoolplicht

Om aan de leerplicht te voldoen, zijn er 2 mogelijkheden:

- het kind gaat naar school
- de ouders organiseren huisonderwijs voor het kind. Dit moet vooraf schriftelijk gemeld worden aan het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Uitzonderingen:

- Voor sommige leerplichtige kinderen is het door hun handicap onmogelijk om in een school les te volgen. Zij hebben recht op permanent onderwijs aan huis (POAH), na een gunstig advies van de onderwijsinspectie. (4 uur/week)
- Aan kinderen die door een handicap onmogelijk les kunnen volgen (dus ook niet thuis), kan de onderwijsinspectie op verzoek van de ouders vrijstelling van leerplicht verlenen. Die vrijstelling kan tijdelijk of permanent zijn.
- Vrijstelling van de leerplicht om andere redenen, zoals ontvoogding, huwelijk, ouderschap ..., is in geen geval mogelijk!

Kinderen zonder wettig verblijfsstatuut:

- Alle kinderen die op het Belgisch grondgebied verblijven hebben recht op onderwijs
- Kinderen met een andere nationaliteit zijn leerplichtig vanaf de 60ste dag na hun inschrijving in het vreemdelingenregister, het wachtregister of het bevolkingsregister van de gemeente

Kinderen van ouders zonder vaste verblijfplaats:

Kinderen van binnenschippers, kermis- en circus exploitanten en -artiesten en woonwagenbewoners zijn net als alle kinderen onderworpen aan de leerplicht zoals hierboven beschreven.

Leerlingen met een referentieadres in België, ook als ze in het buitenland verblijven, zijn eveneens onderworpen aan de leerplicht en worden als dusdanig opgevolgd. De kinderen die hier uitgeschreven zijn, hun officiële woonplaats (domicilie) in het buitenland hebben, vallen niet meer onder de Belgische leerplicht.

Kinderen in het lager onderwijs kunnen onder bepaalde voorwaarden mee op verplaatsingen. De thuisschool zorgt dan voor onderwijs op afstand. Daarrond moeten vooraf afspraken gemaakt worden met de school.

Woonplaats in het buitenland:

Vlaamse kinderen die in België uitgeschreven zijn en hun wettige woonplaats (domicilie) in het buitenland hebben, vallen onder de leerplicht van het land waar ze wonen.

Domicilie in België maar verblijfplaats in het buitenland:

De kinderen met officiële woonplaats (domicilie) in België, vallen niet alleen onder de wetten van het gastland maar moet ook aan de Belgische leerplicht voldoen.

De ouders zullen aantonen dat het kind voldoet aan de Belgische leerplichtwet. Afhankelijk van de vorm van onderwijs gebeurt dit:

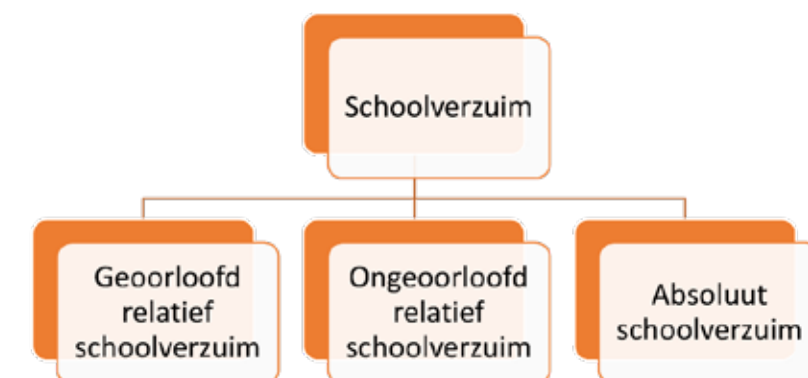
- door het overmaken van een formulier over leerplichtcontrole¹ bij het begin van elk schooljaar, samen met het actueel attest van inschrijving in de school waar het kind les volgt, naar de cel Leerplichtcontrole van het Agentschap voor Onderwijsdiensten
- door het jaarlijks indienen van een schriftelijke verklaring voor huisonderwijs² bij de cel Leerplichtcontrole van het Agentschap voor Onderwijsdiensten

2.Schoolverzuim

Schoolverzuim is een algemene term om te benoemen dat de leerling van school afwezig is.

We onderscheiden volgende vormen van schoolverzuim:

1. Geoorloofd relatief schoolverzuim
 - 1.1. van rechtswege gewettigde afwezigheden
 - 1.2. door de school gewettigde afwezigheden
2. Ongeoorloofd relatief verzuim (afwezigheden die niet van rechtswege of door de school gewettigd zijn).
3. Absoluut schoolverzuim

¹ <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/2820.docx>

² <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/804.docx>

2.1. Geoorloofd relatief schoolverzuim.

We spreken van geoorloofd relatief schoolverzuim als de afwezigheden met de nodige verantwoordingsstukken aangetoond worden. Deze afwezigheden brengen de regelmatigheid van de leerling niet in het gedrang.

Binnen het geoorloofd relatief schoolverzuim, onderscheiden we volgende vormen:

Afwezigheid om medische reden, code Z:

- Met een schriftelijke verklaring van ouders (max 3 opeenvolgende kalenderdagen, max 4 keer per jaar)
- Met een medisch attest
- Met een attest chronisch ziek, door de CLB-arts opgemaakt
- Met een attest dat het verblijf in een type 5-school bevestigt

De ziektebriefjes van de ouders en de medische attesten liggen in de school ter inzage.

Van rechtswege gewettigde afwezigheden, code R:

Onderstaande redenen leiden tot afwezigheden, van rechtswege gewettigd als, naargelang de situatie, een verklaring van de betrokken personen of een officieel document de reden van afwezigheid opgeeft.

- Het bijwonen van een begrafenis- of huwelijksplechtigheid van een bloed- of aanverwant of van een persoon die onder hetzelfde dak woont.
- Het bijwonen van een familierraad.
- De oproeping of dagvaarding voor een rechtbank.
- De onbereikbaarheid of ontoegankelijkheid van de school door overmacht.
- Het onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of de jeugdbescherming.
- Het beleven van de feestdagen die inherent zijn aan de door de Grondwet erkende levensbeschouwelijke overtuiging van de leerling, overtuiging die door de school moet worden gerespecteerd.
- Het afleggen van proeven (niet: de voorbereiding op deze proeven) voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap voor het voltijds secundair onderwijs.
- Het deelnemen door leerlingen die zetelen in de raad van bestuur en de algemene vergadering van de Vlaamse scholierenkoepel vzw. aan activiteiten van deze raad of vergadering.
- Afwezigheid vanwege schorsing of uitsluiting bij schending van leefregels, indien leerling niet op school wordt verwacht

- (enkel BaO) Deelname als topsportbelofte aan sportieve manifestaties in het kader van een individuele selectie of lidmaatschap van een vereniging
- Afwezigheid vanwege topsportconvenant in het voltijds secundair onderwijs.
- (enkel SO) Topkunstenstatuut
- Afwezigheid in een structuuronderdeel van het studiegebied ballet van het voltijds secundair onderwijs.
- (enkel SO) Moederschapsverlof
- Vaccinatie tegen COVID-19
- Alle (halve) dagen waarin er een compensatierust wordt toegekend aan leerlingen die op zaterdag aanwezig zijn op de werkplek. (Leren en werken)

Door de school gewettigde afwezigheden (P-code):

De directeur van de school kan gewettigde afwezigheden toelaten omwille van volgende redenen. De verklaringen van de ouders of andere officiële documenten ter staving, liggen in de school ter inzage.

- Alle vormen van opvang en begeleiding van leerlingen die wegens pedagogische, sociale of persoonlijke redenen tijdelijk de lessen niet kunnen bijwonen, bv. time-out, zorgboerderij, ...
- Afwezigheid wegens revalidatie in het gewoon onderwijs
Revalidatie tijdens de lestijden voor buitengewoon onderwijs BaO & SO krijgen de code H
- Afwezigheden die verband houden met het gedurende een bepaalde periode van het schooljaar:
 - niet ingeschreven zijn in een school.
 - niet volgen van het lesprogramma.
- Afwezigheden die verband houden met het vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen van het lesprogramma:
 - om een bijkomende kwalificatie te behalen.
 - van een opleiding Se-n-Se.
 - waarvoor de leerling al eerder geslaagd is en de verplichte vervanging door een alternatief programma.
 - omwille van hoogbegaafdheid, leermoeilijkheden of leerachterstanden en de verplichte vervanging door een alternatief programma.
 - omwille van uitzonderlijke artistieke of sportieve talenten van de leerling.
 - omwille van het spreiden van een opleiding Se-n-Se over het dubbele van de gebruikelijke studieduur.
- Afwezigheden die verband houden met
 - het aanpassen van het lesprogramma in geval van ziekte, ongeval of specifieke onderwijsbehoeften.
 - het spreiden van een opleiding over langer dan de gebruikelijke studieduur in geval van ziekte, ongeval of specifieke onderwijsbehoeften.
 - revalidatie tijdens de lesuren.
- Afwezigheden die verband houden met het spreiden van een module van de opleiding verpleegkunde HBO over het dubbele van de gebruikelijke studieduur.
- Individuele leerlingen die afwezig zijn wegens quarantaine,

Niet invulling werkplek-leren niet door onwil, code M

Voor leerlingen in het stelsel leren en werken kunnen volgende afwezigheden aanvaard worden

- tijdens de periode tussen het sluiten van een overeenkomst en de inwerkingtreding van die overeenkomst;
- tijdens een periode waarin de jongere actief solliciteert met het oog op invulling van de component werkplekieren;

- tijdens de periode tussen de inschrijving (te rekenen vanaf 1 september of desgevallend later) en de screening.

Enkel geldig voor leerlingen in het duaal leren:

- Alle (halve) dagen waarop de component werkplekleren niet wordt ingevuld (zelfs als op die dagen extra, d.w.z. meer dan 14u, opleiding voor die leerling wordt voorzien).
- Hoewel de gedoogperiode waarbinnen de component werkplekleren tijdelijk niet wordt ingevuld, maximum 20 dagen (eventueel aangevuld met 3 situaties waarin de periode verlengd kan worden, zie omzendbrief SO/2019/01) kan bedragen, wordt bij uitzonderlijke overschrijding omwille van het niet vinden van een passend aanbod, de code M verder gebruikt.

Afwezigheid van niet-leerplichtige kleuters, code A

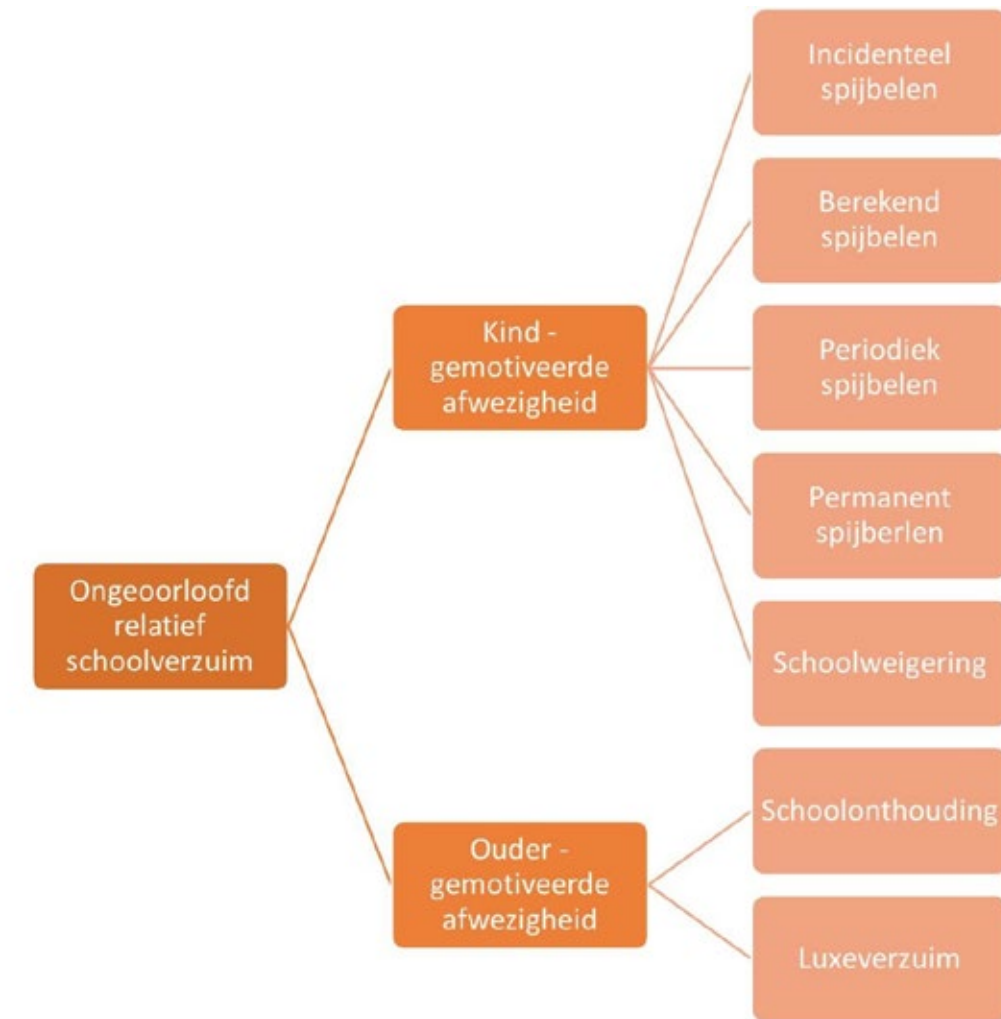
2.2. Ongeoorloofd relatief verzuim (B-code)

Onder ongeoorloofd relatief schoolverzuim begrijpen we de afwezigheden van de ingeschreven leerling die zonder reden en niet gewettigd zijn:

- Afwezig wegens ziekte, gestaafd met een twijfelachtig medisch attest (Dixit-attest, Het twijfelachtig medisch attest ligt in de school ter inzage)
- Op basis van het oordeel van de school kan “te laat” gelijkgesteld worden met “problematisch afwezig”.
- Alle (halve) dagen waarop de leerling onwettig afwezig is in een beschikbaar aanloop component of arbeidsdeelname (Duaal leren, leren en werken)
- Alle (halve) dagen waarop de component werkplekleren niet raakt ingevuld, te wijten aan manifeste onwil of tegenwerking van de leerling of zijn ouders. De code B wordt slechts gebruikt op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag of vrijdag tijdens lesweken (d.w.z. met uitsluiting van de herfst-, Kerst-, krokus-, Paas- en zomervakanties);
- Andere redenen die niet van rechtswege of door de school gewettigd kunnen worden

Alle vormen van ongeoorloofd relatief schoolverzuim noemen we spijbelen.

- **Luxeverzuim:** de leerling blijft weg van school om buiten de schoolvakanties op reis te gaan. De ouders zijn op de hoogte en er is geen toestemming van de schooldirectie.
- **Incidenteel spijbelen:** de leerling ‘brost’ af en toe een les.
- **Berekend spijbelen:** de leerling slaat systematisch theorievakken over, is steeds bij dezelfde leraar afwezig, blijft altijd hetzelfde lesuur weg ...
- **Periodiek spijbelen:** de leerling spijbelt gedurende een periode, en dat herhaalt zich regelmatig.
- **Permanent spijbelen:** de leerling gaat helemaal niet naar school, hoewel hij ingeschreven is.

Het spijbelen kan zich in verschillende gedragingen uiten, nl.

- **Thuisblijvers:** jongeren die grotendeels thuis spijbelen in hun eentje. De ouders zijn hiervan vaak op de hoogte.
- **Traditionele spijbelaars:** jongeren die bijna nooit thuis spijbelen. Ze spijbelen in groep. Ze beslissen dat vaak op de dag zelf. Dit gebeurt vaak buiten het medeweten van de ouders
- **Ouder gedoogde sociale spijbelaars:** jongeren die vaak in groep spijbelen, even vaak thuis als op andere locaties. De ouders zijn vaak op de hoogte.

Ouder-gemotiveerde afwezigheid,

Wanneer ouders vanuit eigen overweging het kind thuishouden, spreken we van schoolonthouding (schoolwithdrawal). Dit kan vanuit economische overweging of vanuit een eigen al dan niet psychiatrische problematiek. Sommige ouders zijn angstig en willen hun kroost beschermen tegen een onveilige buitenwereld. Vechtscheidingen kunnen ook een aanleiding zijn of ouders kunnen op een moeilijk te verantwoorden wijze kiezen voor thuisonderwijs.

Bij de kind-gemotiveerde afwezigheid kan het gaan over spijbelen, schoolweigering, schoolfobie of school drop-out. Dit laatste staat voor vroegtijdig schoolverlaten, nog voor een diploma behaald is.

Als ouders wel inspanningen leveren om hun kind naar school te laten gaan, maar daar niet in slagen, spreken we over **onmacht van de ouders**. Die ouders kunnen ondersteuning en begeleiding krijgen van

de school en het CLB. Ook leerlingen kunnen soms niets aan hun spijbelgedrag doen, bijvoorbeeld omdat de ouders hen verplichten om te gaan werken of te helpen in het huishouden.

Regelmatig aanwezig zijn op school is een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een schooltoelage.

2.3. Absoluut schoolverzuim

Onder absoluut schoolverzuim vallen de leerplichtige leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn en die geen huisonderwijs volgen. Deze leerlingen voldoen niet aan de leerplichtwet.

Aanbevelingen vanuit onderzoek en regelgeving³.

Vroegtijdig schoolverlaten is een proces van schoolonthechting.

Frequente afwezigheden, ongeoorloofd schoolverzuim of spijbelen zijn een belangrijke indicator van schoolonthechting.

Tegenover schoolonthechting staat schoolbinding. **De schoolbinding** verwijst naar de kwaliteit van de relatie tussen een leerling en school conformerende peers, leerkrachten en de school als instituut. Denken in termen van binding, is denken in termen van relaties. Binding is geen eigenschap van individuen of scholen maar een eigenschap van de relatie tussen de leerling en de school.

Schoolbinding komt tot stand door een wisselwerking tussen 4 kenmerken:

- Hechting: de graad van affectie die over de jaren heen groeit tussen een leerling en significante anderen in de school
- Betrokkenheid: de hoeveelheid tijd die een leerling spendeert aan schoolgerelateerde activiteiten
- Inzet: de hoeveelheid acties die een leerling investeert in Schoolgerelateerde activiteiten zoals huiswerk, studeren voor toetsen en examens
- Het overtuigd zijn van de morele legitimatie van de sociale regels en het belang van een diploma secundair onderwijs

Naarmate die relatie verzwakt of slechter wordt, neemt de kans op normoverschrijdend gedrag (waaronder spijbelen) toe en nemen de sanctionering mogelijkheden van de school af.

De mate van de schoolbinding tussen de leerling en de school zal het effect en de efficiëntie van maatregelen bepalen. Hoe hoger de mate van schoolbinding, hoe groter de kans dat het spijbelen ingeperkt kan worden. Om het spijbelen succesvol aan te pakken is het belangrijk om vroeg in het onthechttingsproces te reageren en in te zetten op het versterken van de verbinding tussen leerlingen en school.

Het proces van onthechting kan zich snel ontwikkelen terwijl een langdurige aanpak nodig zal zijn om deze te herstellen.

Interventies vanuit het bindingsperspectief zijn niet gericht op het aanpakken van het spijbelgedrag op zich maar op de achterliggende oorzaken ervan. De maatregelen zijn gericht op het versterken en herstellen van de schoolbinding. De interventies vinden plaats in de beginfase van de afwezigheid problematiek en zijn sterk individueel bepaald.

Wanneer de school ook sancties aan de opvolging van de afwezigheden toevoegt, is het aangewezen eveneens met deze bevinding rekening te houden en het sanctionerende te koppelen aan de aanpak van de achterliggende problematiek van de afwezigheden. Als dit niet het geval is zal het onthechttingsproces moeilijk doorbroken worden. Enkel bij leerlingen met een hoge mate van binding met de school kunnen sanctionerende maatregelen efficiënt zijn (vb. occasionele spijbelaars). Naarmate de binding verzwakt, zullen deze contraproductief werken.

³ Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten, eindrapport – Gil Keppens en Bram Spruyt, research paper SONO/2019.OL1.2/2

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/een-beleid-op-leerlingenbegeleiding>

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/inschrijvingen>, <https://g-o.be/inschrijvingsbeleid/>

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/verbindend-schoolklimaat>

Uit onderzoek is gebleken dat een individuele, één op één begeleiding de meest succesvolle interventiestrategie is.

Het belang van preventie en het verbindend schoolklimaat

Het risico op spijbelen vermindert als een leerling:

- *gehecht is aan de school door voldoende affectie voor betekenisvolle anderen in de school*
- *zich inzet voor schoolgerelateerde activiteiten*
- *participeert aan die activiteiten*
- *gelooft in de schoolregels*

Preventieve maatregelen op schooluitval vinden hun oorsprong in een **geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding**.

Het uitgangspunt is dat alle leerlingen recht hebben op goed onderwijs en op een veilige en zorgzame leeromgeving. Onderzoek toont aan dat leerlingen die zich meer betrokken voelen bij de school betere onderwijsprestaties leveren en minder geneigd zijn om te spijbelen.

Een geïntegreerd beleid omvat 4 begeleidingsdomeinen:

- de onderwijsloopbaan
- leren en studeren
- psychisch en sociaal functioneren
- preventieve gezondheidszorg

De school voorziet een brede basiszorg en verhoogde zorg voor leerlingen die het nodig hebben.

De brede basiszorg is de fase in het zorgcontinuüm waarbij de school vanuit een visie op leerlingenbegeleiding de ontwikkeling van alle leerlingen binnen de 4 begeleidingsdomeinen stimuleert door:

- een krachtige leeromgeving aan te bieden
- de leerlingen systematisch op te volgen
- actief te werken aan het verminderen van risicofactoren
- beschermende factoren te versterken

Het is belangrijk dat het beleid door het hele schoolteam gedragen wordt, maar ook door de ouders en de leerlingen. Via participatie kan gedragenheid bereikt worden. Bij de ontwikkeling van het beleid op leerlingenbegeleiding houdt de school rekening met de noden van zijn leerlingenpopulatie en de schoolse context. Eigen data-analyse is hierbij een belangrijk instrument. De school neemt alle info over leerlingenbegeleiding op in het schoolreglement. Doordat het schoolteam, de leerlingen en de ouder(s) betrokken en ingelicht worden kan iedereen een engagement opnemen.

In haar beleid neemt de school ook op hoe het schoolteam verder geprofessionaliseerd wordt in leerlingenbegeleiding.

Het inschrijvingsbeleid

Het inschrijvingsmoment is het eerste moment om aan een informele en een formele band te bouwen met de ouders en de leerling. De inschrijving is de start van een jarenlange samenwerking. Het moet dan ook voor beide partijen heel duidelijk zijn wat die verbintenis inhoudt. Wat verwacht de school van ouders en leerlingen? Wat verwachten de ouders en de leerling? Zijn er eventueel ondersteunende maatregelen die voortgezet of opgestart moeten worden? Maak als school van het

inschrijvingsmoment een instrument ter verhoging van gelijke onderwijskansen, transparantie binnen onderlinge verwachtingen en ter preventie van moeilijkheden.

Tijdens het inschrijvingsgesprek wordt informatie over specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling verzameld, dit vanuit een brede kijk op ontwikkeling.

De wensen en verwachtingen van de ouders worden bevraagd. De overdracht van de leerlingengegevens gebeurt in samenspraak met hen en meest wenselijk met de leerling.

De ouders en leerlingen worden geïnformeerd wat er met deze vertrouwelijke informatie gebeurt.

Een goede communicatie tussen leerling, ouders en school heeft een positieve invloed op het welbevinden en de onderwijsloopbaan van de leerling.

Elementen die aan bod kunnen komen in kader van het inschrijvingsbeleid:

- Is er een match tussen de onderwijsnoden van de leerling en het gevoerde zorgbeleid van de school?
 - Het bespreken van wenselijkheid en haalbaarheid,
 - Transparantie of het niet willen creëren van valse verwachtingen
- Het afsluiten van een engagement tussen school, ouders en leerling:
 - Het samen met de ouders verkennen van het schoolreglement met de engagementen erin.
 - Duiding van de verwachtingen aan ouders en leerlingen moeten uitgesproken worden, op vlak van:
 - het belang van de aanwezigheid van de leerling op school, de regelgeving en attestering.
 - opvolging van de studievoortgang,
 - aanwezigheid op oudercontacten,
 - betrokkenheid van de ouders
 - Daarbij is het ook belangrijk dat de grenzen en sancties van bij de start duidelijk zijn
- Is er een match tussen keuze/interesse/vaardigheden/capaciteiten van de leerling en het aanbod van de school?
 - De BaSo-fiche kan hierbij een sterk instrument zijn bij de inschrijving in het eerste jaar van het secundair onderwijs.
 - Een duiding van het pedagogisch project kan hier ook ondersteunend zijn.

Dit vergt voor elke inschrijving de benodigde tijd. Wanneer onderlinge verwachtingen verschillend zijn kan dit leiden tot spanning, discussie, sanctie, enz.

De inschrijving van sommige leerlingen vraagt meer aandacht. We denken dan aan

- leerlingen van het eerste leerjaar die onvoldoende aanwezig waren in het kleuteronderwijs,
- leerlingen met een gemotiveerd verslag, met specifieke onderwijsbehoeften,
- leerlingen met een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot een individueel aangepast curriculum,
Voor deze leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en/of die worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarden, organiseert de school een overleg met de ouders, de klassenraad en het CLB over de aanpassingen die nodig zijn om de leerling mee te nemen in het gemeenschappelijk curriculum of om de leerling studievoortgang te laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum.
- leerlingen die van school veranderen,
Alertheid is aangewezen bij een schoolverandering op hetzelfde onderwijsniveau. Het capteren van informatie en signalen die de reden van schoolverandering aangeven, zijn

belangrijk zodat de school rekening kan houden met het feit dat problemen kunnen ontstaan in interactie en in een context.

De school is er zich van bewust dat zij maatschappelijk medeverantwoordelijk is voor de ontwikkeling van leerlingen en dat de leerling een nieuwe kans in een nieuwe context verdient. Een inschrijving in een nieuwe school kan een eerste stap zijn die de leerling de mogelijkheid biedt om geleidelijk negatieve interactiepatronen te doorbreken.

- Anderstalige nieuwkomers,
Na onthaalonderwijs kan een gewezen anderstalige nieuwkomer zich inschrijven in het secundair onderwijs. De leerling krijgt ondersteuning van een vervolgcoach. Het is aangewezen om na de inschrijving contact op te nemen met de vervolgschoolcoach zodat het doorstroomdossier aan de nieuwe school kan overgemaakt worden. Een meer uitgebreid gesprek in aanwezigheid van de ouders of voogd kan op een later tijdstip. Een tolk kan ter ondersteuning van het gesprek en het goede verloop van de communicatie, ingeschakeld worden.
- Zwangere leerling en tienerouders.
Een passende benadering van zwangere studenten en studerende ouders is van belang om hun motivatie en betrokkenheid op school hoog te houden. Het serieus nemen van de student in zijn of haar rol als (toekomstig) ouder is daarin een belangrijk uitgangspunt. Zorg voor veiligheid in de gesprekken met de student en hoor aan welke vraag voor ondersteuning er is. Maak duidelijke afspraken rond afwezigheden voor en na de bevalling. Tijdens een bijkomend overleg kan een plan van aanpak opgemaakt worden in overleg met de leerling, ouder(s), partner.
- Leerlingen met een chronische aandoening. Het is belangrijk te vernemen welke impact deze kan hebben op de aanwezigheid van de leerling. Is er sprake van een systematische afwezigheid in kader van dagkliniek? (vb. dialyse) Betreft de afwezigheid voor een langere periode? Op welke manier kan de leerstof bijgebracht worden?

Idealiter worden de inschrijvingen opgenomen door medewerkers van de school die hierin vaardig zijn.

In **een verbindend schoolklimaat** gaan leerlingen graag naar school. Dit is een belangrijk preventief aspect op spijbelen en schooluitval.

Een verbindend schoolklimaat komt tot stand door het implementeren van maatregelen die de band tussen de leerling en de school versterken:

- het geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding.
- een goede balans tussen responsiviteit en academische veeleisendheid
- de participatie, betrokkenheid en inspraak van leerlingen, ouders en schoolpersoneel

Een verbindend schoolklimaat wordt bepaald door het niveau van responsiviteit en academische veeleisendheid.

- Responsiviteit verwijst naar de graad van warmte, ondersteuning en vertrouwensvolle relaties tussen het schoolpersoneel en de leerlingen.
- Academische veeleisendheid verwijst naar het streven naar hoge academische standaarden en het aanbieden van een duidelijke structuur en discipline.

Bij de preventie van spijbelen blijkt de responsiviteit belangrijker te zijn dan de academische en disciplinaire veeleisendheid. Als er een positieve emotionele verbondenheid is tussen de leerling en de school, dan is de kans op spijbelgedrag kleiner. De responsiviteit is een voorwaarde om een veeleisende aanpak op school te laten slagen.

De mate van participatie is een noodzakelijke voorwaarde om een verbindend schoolklimaat op te bouwen en verder te zetten.

De participatie, betrokkenheid en inspraak op school kunnen vergroot worden door:

- het inbouwen van structurele organen zoals een leerlingenraad die haar aanbevelingen naar de school kan uitspreken
- het ondersteunen van de initiatieven van een ouderraad, oudervereniging of oudercomité om ouders dichterbij het schoolgebeuren te betrekken.
- informele structuren die kunnen leiden tot meer participatie op school zoals;
 - het opstellen van de leefregels met de klasgroep bij het begin van het schooljaar.
 - investeren in een laagdrempelig contact tussen de ouders met het secretariaat, de directie en de leerkrachten.

Een aanklappend geïntegreerd beleid rond afwezigheden op basis van data.

Er zijn verschillende oorzaken van schoolafwezigheden en vaak is er ook sprake van een combinatie van oorzaken:

- Leerlinggebonden oorzaken: faalangst, zwakke motivatie, psychosociale problemen, invloed van Peers of leefomgeving van de jongere, langdurige ziekte, chronische ziekte, ...
- Samenlevings- en beleid gebonden oorzaken: onzekere toekomstperspectieven, afwijkend gedrag als geldende norm binnen bepaalde jongerenculturen...
- Oudergebonden oorzaken: onmacht van ouders in de opvoeding, weinig stimulans van de ouders, kansarmoede, ziekte van een ouder (leerling als mantelzorger), onwil ouders...
- Schoolgebonden oorzaken: onvoldoende aandacht voor geïntegreerde leerlingenbegeleiding, tekort aan vorming en ondersteuning van leerkrachten, geen degelijke studiekeuzebegeleiding...

Een goede inschatting van de oorzaak van de afwezigheden bij het begin van de keten is belangrijk. Deze bepaalt het verdere traject dat zal worden doorlopen. Vertrekkende vanuit het bindingsperspectief is het cruciaal dat de eerste gesprekken met de leerling over afwezigheden door een vertrouwenspersoon van de school worden gevoerd en niet door een externe partner zoals het CLB.

Differentiatie tussen types schoolafwezigheid helpt processen, dynamieken, kwetsbaarheden en sterktes in kaart te brengen en is indicatief voor de aanpak en de behandeling. Onder types schoolafwezigheden verstaan we:

- afwezigheid wegens langdurige of chronische ziekte
- afwezigheid wegens psychische kwetsbaarheid
- schoolonthouding,
- schoolweigering,
- spijbelen,

Naast het verwerven van kennis en begrip over de oorzaken en types schoolafwezigheid is het nog sterker aan te moedigen dat scholen op basis van hun eigen data (via 'Mijn Onderwijs') met afwezigheden aan de slag gaan. Met deze data-analyse kan de school de belangrijkste risicofactoren bij hen op school detecteren en daar gericht op inzetten. Data-analyse is een belangrijk instrument in de aanpak van schoolverzuim.

Een aanklappend beleid hangt samen met registratiebeleid.

Het is vaak bijzonder moeilijk om jongeren die intensief spijbelen of dreigen de school vroegtijdig te verlaten, in een normale onderwijspraktijk te re-integreren. Daarom is het ten sterkste aanbevolen om vroegtijdig in te grijpen en een aanklappend, geïntegreerd beleid te ontwikkelen.

Een goed registratiebeleid en data-analyse zijn hierbij belangrijke instrumenten.

Het aanstellen van iemand die op regelmatige basis de afwezigheden van de leerlingen analyseert en aan de betrokken leerlingenbegeleiders communiceert is hierbij cruciaal.

De ontwikkeling van spijbelen en bijgevolg vroegtijdig schoolverlaten kan het best geïnterpreteerd worden als een graduëel proces van onthechting. Wat begint als occasioneel spijbelen evolueert tot frequent spijbelen en uiteindelijk tot ongekwalificeerde uitstroom of vroegtijdig schoolverlaten. Het is belangrijk om in te grijpen op het moment dat de binding nog voldoende aanwezig is en de afwezigheden beperkt zijn. Zo creëer je de mogelijkheid om het graduëel proces te vertragen en misschien te onderbreken.

Onderzoek verwijst naar correlaties tussen afwezigheden:

- Ongewettigde afwezigheden kunnen niet los gezien worden van de andere afwezigheden.
- Jongeren die vaker een B-code krijgen, zijn ook vaker afwezig omwille van te laat komen, ziekte...
- Sterkte van correlatie tussen de B-codes en de andere codes neemt af naarmate de jongere meer B-codes heeft; dit als gevolg van aantasting van de binding met de school. Eerder probeert men nog de afwezigheden te verbergen.

Types spijbelen die ondergerapporteerd worden en in kader van het onthechtingsproces meer aandacht verdienen, zijn afwezigheden die kaderen binnen het occasioneel spijbelen, nl.

- verdoken spijbelen (geregistreerd als gewettigd vb. luxeverzuim, oudergemotiveerd schoolverzuim)
- berekend spijbelen (rooster spijbelen)

Gezien occasioneel spijbelen samenhangt met andere afwezigheden en deze leerlingen dus frequenter afwezig zijn dan men op basis van de B-codes vermoedt, is het voor de school niet evident om kort op de bal te spelen.

In kader van hulpverlening is het aangewezen naar het volledig pakket aan afwezigheden te kijken om de problematiek adequaat in kaart te brengen.

Gedragenheid van het geïntegreerd beleid op afwezigheden door alle betrokken actoren op school

Maatregelen die vertrekken vanuit het bindingsprincipe zullen maximaal slagen als ze door de volledige school en samen met de schoolinterne en externe partners gedragen worden. De implementatie van samenwerkingsverbanden op lokaal niveau is hierbij belangrijk.

Betrokken actoren en hun rol/verantwoordelijkheid over de opvolging en de gezamenlijke aanpak van afwezige leerlingen.

We benadrukken dat de opvolging en begeleiding van problematisch afwezige leerlingen een verhaal is van samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid.

Het opzetten van een gezamenlijke aanpak heeft als doel ervoor te zorgen dat het leerrecht van de jongere wordt gewaarborgd en zijn latere kansen op de arbeidsmarkt worden vergroot.

De Vlaamse krachtlijnen over de aanpak van de spijbelproblematiek zetten de bakens uit voor lokale spijbelactieplannen. Deze krachtlijnen verduidelijken de stappen die elke actor in de aanpak van schoolverzuim kan zetten (inhoudelijke duiding). Ten aanzien van alle partners worden hierbij minimale verwachtingen uitgewerkt.

De acties van lokale actoren moeten op elkaar worden afgestemd en elkaar kort opvolgen. Een efficiënt, kortdurend en snel optreden kan ertoe leiden dat de minderjarige weer regelmatig naar school gaat of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. Hierbij is het van belang dat elke betrokken partner kennis heeft van de bevoegdheden en grenzen van de andere actoren. Zo kan op een vlotte manier worden afgestemd of doorverwezen.

Wij benaderen elke afwezigheid vanuit de optiek dat ze problematisch kan zijn. Er ontwikkelt zich een verstoring van de binding tussen de leerling en de school enerzijds en het heeft schoolse achterstand tot gevolg heeft. Daarom breiden we de groep partners, geduid in de Vlaamse krachtlijnen, uit met alle schoolexterne partners die ondersteunend en helpend kunnen zijn in kader van een breder gedragen aanpak en opvolging van de afwezige leerling.

1.De ouders

Het is de verantwoordelijkheid van de ouders om hun kind aan de leerplicht te laten voldoen.

Dit kan via inschrijving in een school of door het organiseren van thuisonderwijs.

Als de ouder kiest voor onderwijs in een school, dan is de ouder er ook verantwoordelijk voor dat de leerplichtige leerling op school aanwezig is.

Enkel in die situaties waarin volgens de regelgeving de afwezigheid gewettigd is, mag de leerling afwezig zijn.

De ouder verwittigt de school van de afwezigheid van de leerling en voorziet in de nodige wettiging.

2.De school

Om de opdracht en de verantwoordelijkheid van de school bij het opvolgen van afwezigheden duidelijk te kennen, putten we uit de onderwijswetgeving, omzendbrieven en de Vlaamse krachtlijnen inzake opvolging van problematische afwezigheden.

De opdracht van de school met betrekking tot de opvolging van (problematische) afwezigheden wordt binnen de onderwijswetgeving en omzendbrieven omschreven als volgt:

De school blijft in eerste instantie verantwoordelijk voor het opvolgen van de afwezigheden en het begeleiden van de leerlingen zelf. Ze moet echter samenwerken met het CLB dat de nodige expertise heeft om op het vlak van problematische afwezigheden de school te ondersteunen bij haar preventie,

begeleiding en remediëring. Ook kan het CLB als draaischijf fungeren naar de welzijnssector toe. Vaak gaat het immers over problemen die wijzen op een afwezigheid die het gevolg is van een complexe samenhang van familiale, sociale, psychische, socio-emotionele en andere factoren.

Daarnaast doet men een aantal **aanbevelingen** zoals:

Het vlug en strikt opvolgen van afwezigheden is relevant voor een preventieve aanpak van deze problematiek. Daarom is het belangrijk dat de school:

- *er oog voor heeft dat een mogelijke opeenstapeling van allerlei afwezigheden kan wijzen op een onderliggende problematiek. Van elke geregistreerde afwezigheid moet de exacte reden gekend zijn;*
- *reeds bij de eerste registratie van een dergelijke afwezigheid in communicatie treedt (via bv. een gesprek, huisbezoek of nota in de klasagenda) met de betrokken leerling (en/of de ouders).*

Een belangrijke bepaling zijn de **voorwaarden** waar de school moet aan voldoen om de als problematisch geregistreerde afwezigheid van een leerling als gewettigd te laten beschouwen, nl:

- *begeleidende maatregelen nemen, ongeacht het aantal halve dagen problematische afwezigheid dat de leerling opbouwt;*
- *een dossier van die begeleidende maatregelen bijhouden, eventueel als onderdeel van het leerlingendossier;*
- *vanaf vijf al dan niet gespreide halve lesdagen problematische afwezigheid per schooljaar die afwezigheden signaleren aan het CLB en vanaf dat moment samenwerken met het CLB rond begeleiding van de leerling.*

Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van de school verwacht dat ze zich, in **samenwerking** met het betrokken CLB, engageert om gedurende het gehele schooljaar leerlingen intensief te begeleiden.

De verantwoordelijkheid van de school zoals omschreven binnen onderwijswetgeving en omzendbrieven, luidt:

- *het creëren van een positief schoolklimaat,*
- *een betrouwbare registratie van afwezigheden,*
- *de communicatie met de leerling en/of ouders vanaf de eerste ongewettigde afwezigheid,*
- *het uitklaren van de oorzaak van de afwezigheid (vraagverheldering),*
- *het nemen van begeleidende maatregelen, ongeacht het aantal B-codes,*
- *het opbouwen van een dossier van die begeleidende maatregelen,*
- *het signaleren aan het CLB vanaf 5 B-codes,*

Binnen de Vlaamse krachtlijnen over de aanpak van problematische afwezigheden maakt men volgende aanvulling:

- De school maakt in samenwerking met het CLB een goede inschatting van de oorzaak van het spijbelen. Deze inschatting bepaalt het verdere traject dat doorlopen wordt.
- De keuze van het traject gebeurt, na vraagverheldering en exploratie van de problematiek bij de leerling en zijn/haar context, door de school en het centrum voor leerlingenbegeleiding.
- Een continue opvolging en indien nodig herinschatting van de situatie en heroriëntering van het traject is noodzakelijk.
- Voor een efficiënte aanpak van het schoolverzuim is het zaak kort op de bal te spelen.
- Er moet voldoende aandacht worden besteed aan het preventieve luik.
 - zorgen voor een positief schoolklimaat waarin spijbelen zoveel mogelijk wordt voorkomen.
 - goede registratie en opvolging van de afwezigheden.
 - voldoende aandacht voor kleuterparticipatie.
- De opvolging van de afwezigheden bestaat uit:

- contact met de ouders,
- opmaak van een begeleidingsdossier,
- overleg met CLB binnen consultatieve leerlingbegeleiding/MDO,
- als uit de eerste probleemverkenning van de school blijkt dat de leerling en/of de ouders nood hebben aan een hulpverlenend traject, dan schakelt de school het CLB in.
- de leerling aanmelden bij het CLB vanaf 5 B-codes,
- samenwerken met schoolexterne initiatieven

Wanneer leerlingen wegens ziekte vaak of langdurig afwezig zijn, is de school verantwoordelijk om de ouders van de leerling op de hoogte te brengen van de onderwijsmogelijkheden voor zieke kinderen. De school staat in voor de aanmelding en opvolging van deze trajecten.

Dankzij een goed registratiebeleid kan de school het recht op dergelijke onderwijsmaatregelen monitoren.

De school heeft als eerste betrokkene een belangrijke opdracht op gebied van preventie en interventie. De school kan in haar opdracht ondersteund worden door de pedagogische begeleidingsdiensten, de centra voor leerlingenbegeleiding en kan beroep doen op de expertise van schoolexterne partners zoals de lokale politie, NAFT, zorgboerderijen, ondersteuningsnetwerken, onderwijsondersteunende maatregelen voor zieke leerlingen, ...

3.De pedagogische begeleidingsdienst

Vanaf 1 september 2022 heeft de pedagogische begeleidingsdienst volgende decretale opdrachten:

De pedagogische begeleidingsdienst begeleidt de onderwijsinstelling vanuit hun pedagogisch project en houdt daarbij rekening met de lokale noden en dit in een duurzame relatie.

De pedagogische begeleidingsdienst versterkt de beroepsbekwaamheid van de personeelsleden van de onderwijsinstellingen, in rechtstreeks contact, met aandacht voor het versterken van hun pedagogisch en didactisch handelen en met het oog op de ontwikkeling van alle lerende.

De pedagogische begeleidingsdienst versterkt de onderwijsinstelling als professionele lerende organisatie. De pedagogische begeleidingsdienst geeft daarbij voorrang aan de onderwijsinstellingen waar zich de grootste noden op deze vlakken situeren.

De pedagogische begeleidingsdienst ondersteunt de onderwijsinstellingen bij de realisatie van hun eigen pedagogisch, artistiek-pedagogisch of agogisch project.

De pedagogische begeleidingsdienst begeleidt de implementatie van bepaalde beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering bij de onderwijsinstellingen.

4. De centra voor leerlingenbegeleiding

1. De leerplichtbegeleiding door het CLB als omschreven binnen de wetgeving en decreet:

De opdracht van het CLB met betrekking tot de aanpak van de spijbelproblematiek, situeert zich binnen de leerplichtbegeleiding van het CLB en is concreet beschreven in het Decreet⁴ en het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding⁵.

Het CLB begeleidt de leerplichtige leerlingen die niet zijn ingeschreven in een school of die zijn ingeschreven maar die deze school niet regelmatig bezoeken. Deze begeleiding heeft tot doel de minderjarige met leerproblemen opnieuw in te schakelen in het onderwijsproces zodat hij/zij opnieuw voldoet aan de bepalingen over leerplicht.

Het centrum start, samen met de school, na melding door en overleg met de school, verplicht een traject op voor:

- elke leerling die door de frequentie en de aard van zijn afwezigheden zijn schoolloopbaan in het gedrang brengt, ongeacht de gehanteerde wettigheden;
- elke minderjarige leerling die [vijf of meer] halve lesdagen per schooljaar afwezig is, voor zover de school die afwezigheden als problematisch of ongewettigd registreert;
- elke leerling die afwezig is wegens schorsing of wegens tijdelijke uitsluiting als tuchtmaatregel;
- elke leerling die afwezig is wegens definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel.

2. De omschrijving van de rol van het CLB binnen de Vlaamse krachtlijnen over aanpak problematische afwezigheden⁶.

Het CLB heeft een preventieve en begeleidende opdracht bij problematische afwezigheden. Het CLB heeft de preventieve opdracht om, in samenwerking met PBD, de scholen bij te staan in het uitwerken van een preventief spijbelbeleid.

Soms overstijgen de problemen bij de leerling de draagkracht van de school inzake begeleiding. Het CLB neemt dan, in overleg met de context en de school, de draaischijffunctie op als een doorverwijzing naar een schoolexterne partner aangewezen is.

Het CLB kan, met inachtneming van het subsidiariteitsprincipe, onder meer volgende pistes bewandelen:

- opstart eigen begeleiding CLB
- samenwerking met school vervangende projecten: opvang- of begeleidingsprojecten,
- contact name met de bemiddeling cel van het Lokaal overlegplatform **LOP**
- functie bemiddelen Integrale jeugdhulp (in geval van conflict minderjarige/ouders, cliënt/hulpverlening)
- verwijzen naar één van de partners binnen **de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp** (RTJ) als vrijwillige hulpverlening mogelijk is (bv. jongere doorverwijzen naar het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW), Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG), gezinsbegeleiding...)
<https://www.jeugdhulp.be/themas/rechtstreeks-toegankelijke-jeugdhulp>
- doorverwijzen naar andere vormen van **hulpverlening die niet binnen IJH** vallen (bv. OCMW, kinder- en jeugdpsychiatrie...)

⁴ <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12274>

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

⁶ <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/samen-tegen-schooluitval/leerplicht-en-spijbelen/aanpak-van-spijbelen/spijbelen-aanpakken-vlaamse-krachtlijnen>

- Aanmelden van de jongere bij de **Intersectorale toegangspoort⁷ als niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp⁸** (NRTJ) zich opdringt én vrijwillige hulpverlening mogelijk is. De hulpverlening die zich hier situeert is gespecialiseerd en intensief. De aanmelding gebeurt via een aanvraagdocument (A-document).
- Bij verontrusting kan de jongere aangemeld worden bij een **gemandateerde voorziening⁹**. **Dat kan ook** als de jongere of de ouders niet (langer) bereid zijn mee te werken aan de pistes die het CLB voorstelt. De CLB-medewerker maakt voor de aanmelding gebruik van een M-document. De aanmelding is gestoffeerd met elementen uit de vraagverheldering. Voorafgaand aan de aanmelding kan het CLB ook op de consultfunctie van de gemandateerde voorziening beroep doen. Dit kan mogelijk perspectieven openen op pistes die nog niet volledig werden geëxploreerd.
In geval het CLB vaststelt dat de oorzaak van de spijbelproblematiek te wijten is aan **manifeste onwil van de ouders** kan de school - in nauw overleg met het CLB - de situatie bij de lokale politie aanmelden. De aanmelding gebeurt bij de politie van de zone waarin de school is gelegen.
In deze context verstaan we onder onwil, de situatie waarbij ouders moedwillig (niet uit onvermogen) hun kinderen thuishouden van school of op de hoogte zijn van het spijbelprobleem van hun kinderen maar daar verder ongeïnteresseerd voor blijven.
Het begrip onwil moet duidelijk onderscheiden worden van het begrip **onmacht**. Dit laatste beschrijft de situatie waarbij ouders wel inspanningen leveren om hun kinderen naar school te laten gaan, maar hier toch niet in slagen.
In die gevallen is er eerder nood aan begeleiding en ondersteuning en dus doorverwijzing naar de hulpverlening. Ook in de situaties van onwil moet blijvende aandacht besteed worden aan een bestaande ruimere gezinsproblematiek.
- Daarnaast bestaat ook de situatie dat de school en het CLB zonder resultaat al het mogelijke hebben gedaan om **contact met de ouders** te leggen. Indien het vermoeden bestaat dat de ouders zich hier onbereikbaar opstellen, kan dit als onwil van de ouders beschouwd worden. Indien nodig kan de school deze beoordeling ook in overleg met de lokale politie maken.

3. Nota positionering CLB West-Vlaanderen binnen de leerplichtbegeleiding

De West-Vlaamse CLB's maakten een oefening rond de positionering van het CLB binnen de leerplichtbegeleiding. Deze denkoefening resulteerde in onderstaande nota.

De opdracht van het CLB met betrekking tot de aanpak van de spijbelproblematiek, situeert zich binnen de leerplichtbegeleiding (a) van het CLB en is concreet beschreven in het Decreet¹⁰ en het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding¹¹.

De leerplichtbegeleiding is een verplichte opdracht met een prioritair karakter. Het prioritair aspect vertalen we binnen de aanklappende werking (b) van het CLB met betrekking tot de spijbelende jongere.

⁷ <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoort-itp>

⁸ <https://www.jeugdhulp.be/themas/niet-rechtstreeks-toegankelijke-jeugdhulp>

⁹ <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/ondersteuningscentrum-jeugdzorg-ocj>

¹⁰ <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document>

¹¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

De opdracht van het CLB m.b.t de spijbelende jongere kadert binnen een gedeelde verantwoordelijkheid van een aantal sectoren, zoals omschreven in Vlaamse krachtlijnen over aanpak van de spijbelproblematiek. Het CLB is een partner binnen een ruimer actieplan (c).

De begeleiding van de spijbelende jongere valt niet onder de noemer 'kortdurende begeleiding van het CLB' gezien de complexiteit van de problematiek. De duur van de begeleiding is afhankelijk van een aantal factoren zoals de aard van de achterliggende problematiek, bereid- en bereikwilligheid van de context, samenwerking met hulpverlening...

We stellen dat de verplichte leerplichtbegeleiding afgerond wordt wanneer de jongere opnieuw frequent aanwezig is op school.

a. Leerplichtbegeleiding:

Bij decreet heeft het CLB **een opdracht voor elke leerling die - ongeacht zijn leeftijd - ingeschreven is op school.**

- Gezien de leerplicht geldt tot 18 jaar, staat het elke leerling vrij de school te verlaten vanaf die leeftijd.
- Als CLB gaat onze bijzondere aandacht uit naar die leerlingen die al in begeleiding zijn en 18 jaar zullen worden.
- Voor leerlingen ouder dan 18 jaar die niet in begeleiding zijn bij het CLB en waar er nog een binding is met de school, zet school de eerste stappen om de leerling terug perspectief te bieden. Dit kan resulteren in een aanmelding bij het CLB.
- Voor de risicogroep vervroegde schoolverlaters kan een uitstroomgesprek¹² de jongere versterken in zijn keuzecompetentie om de stap te zetten naar andere leerwegen of de arbeidsmarkt.
- De intensiteit en de aard van de begeleiding wordt beïnvloed door een aantal factoren.
 - De leerplichtbegeleiding van een lager schoolkind zal verschillen met de begeleiding van een spijbelende jongere in het secundair.
 - De benadering van een spijbelende 18+ in zijn laatste jaar van de opleiding zal verschillen met de benadering van een spijbelende 18+ in de tweede graad,Wanneer we overgaan naar acties en afspraken rond wie deze acties opneemt, moet hiermee rekening gehouden worden.

b. Wat betekent aanklampend werken voor de CLB-sector?

De leerplichtbegeleiding is een verplichte opdracht voor CLB. In de uitvoering van die opdracht werkt het CLB - samen met de school - aanklampend. Dit betekent dat je als CLB zelf niet afhaakt, maar telkens weer proactief de eerste stap zet, door bv. aan te dringen, contact op te nemen of op huisbezoek te gaan, om over de weerstand van het cliëntsysteem tegen de begeleiding te stappen, om hun vertrouwen te winnen, om te zoeken naar nieuwe wegen om de jongere aanvaardbaar te laten functioneren en zo mogelijk terug aansluiting te laten vinden met school.

Het aanklampend werken situeert zich niet enkel binnen de contacten met de jongeren en zijn/haar context. Het aanklampend werken vertaalt zich ook in de samenwerking met de betrokken externe partners zoals de betrokken consulent, hulpverlener, huisarts, ...

We zijn ons bewust van de grenzen van het aanklampend werken.

Binnen de leerplichtbegeleiding worden we geconfronteerd met jongeren/ouders waar binnen de vrijwilligheid weinig tot geen ruimte meer is om samen te werken. Voor deze minderjarige kunnen we een M-document overwegen.

¹² <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/uitstroombegeleiding>

Wat als de dialoog niet meer mogelijk is met de niet-leerplichtige jongere? Wat als er geen bereidwilligheid is om in gesprek te gaan? Kan een uitstroomfolder blijk geven van een laatste actie naar de jongere om hem/haar perspectief te bieden voor de toekomst?

Het beperkte of het ontbreken aan context rond de niet begeleide minderjarige vormt een grote uitdaging binnen de leerplichtbegeleiding van deze jongeren.

c. Het CLB is een partner binnen een ruimer actieplan: Leerplichtbegeleiding binnen zorgcontinuüm

In de leerplichtbegeleiding werken school, CLB en pedagogische begeleidingsdienst samen in een zorgcontinuüm. Hoewel in deze tekst vooral de positie en opdracht van het CLB ter sprake komen, worden in het overzicht ook school en PBD meegenomen.

Het CLB heeft net zoals de school een belangrijke, decretaal vastgelegde opdracht in kader van preventie en de opvolging van problematische afwezige leerlingen. Het CLB is door haar bevoorrechte positie op de grens van onderwijs, welzijn, gezondheidszorg en werk, de aangewezen partner om samenwerkingen aan te gaan met partners binnen deze vernoemde sectoren. Deze samenwerking kadert binnen maatwerk voor de leerling.

5.Flankerend onderwijsbeleid¹³

Dankzij het 'Flankerend Onderwijsbeleid' kunnen steden en gemeenten - binnen hun budgettaire mogelijkheden - een beleid voeren waarmee ze alle kinderen bereiken die op hun grondgebied school lopen.

Het decreet betreffende het flankerend onderwijsbeleid omschrijft als volgt:

Onder flankerend onderwijsbeleid wordt verstaan, het geheel van acties van een lokale overheid om, vertrekkende vanuit de lokale situatie en aanvullend bij het Vlaamse onderwijsbeleid, een onderwijsbeleid te ontwikkelen in samenwerking met de lokale actoren.

De lokale besturen verlenen hun medewerking aan:

- *het bevorderen van het regelmatig schoolbezoek en het aanpakken van spijbelgedrag van leerplichtige leerlingen in de scholen, gelegen op hun grondgebied.*
- *maatregelen die moeten leiden tot een veralgemeende deelname van kleuters aan het onderwijs.*

Zij kunnen hiertoe zelf acties ondernemen of de acties van de lokale actoren coördineren of ondersteunen. In voorkomend geval werkt het lokaal bestuur hiervoor samen met het lokaal overlegplatform. Als er geen LOP is, overlegt het lokaal bestuur hierover met de lokale onderwijsactoren, met name ten minste de scholen en de CLB's.

De acties die ontwikkeld of ondersteund worden door de lokale besturen kunnen zich situeren op niveau van preventie, interventie en compensatie. De acties richten zich vaak op risicofactoren die het schoollopen kunnen verstoren zoals taalachterstand, leerachterstand, psycho-sociale problematieken,...

Een aantal inspirerende praktijken op een rijtje:

- Onderwijsambassadeurs¹⁴
- Brugfiguren onderwijs

¹³ <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13961>

¹⁴ <https://www.fmdo.be/projecten/onderwijsambassadeurs/onderwijsambassadeurs-kortrijk>
<https://www.fmdo.be/projecten/onderwijsambassadeurs/onderwijsambassadeurs-brugge>

- Praatgroepen in basisscholen¹⁵
- Super Sim - kleuterparticipatie¹⁶
- Herstelscholen¹⁷
- Projectsubsidie 'Elk telt'¹⁸
- Preventie tabak, alcohol, drugs, pillen en gamen¹⁹
- De taalkriebel²⁰
- BereSterk²¹
- Weerbaarheidstraining 1e en 2e graad SO²²
- Netwerk leerrecht²³
- Onderwijscafé²⁴
- Onderwijscheques²⁵
- Studie en gezinsondersteuning De Katrol²⁶
- Flexibele trajecten basisonderwijs²⁷
- Flexibele trajecten secundair onderwijs²⁸

6.AGODI²⁹

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) is verantwoordelijk voor de jaarlijkse leerplichtcontrole.

AGODI gaat na of elke leerplichtige leerling:

- ingeschreven is in een erkende Vlaamse school,
- ingeschreven is in een erkende school van de Franse Gemeenschap,
- melding deed van huisonderwijs,
- vrijgesteld is van de leerplicht,
- les volgt in het buitenland.

Werkwijze:

- Controle van het rijksregister per 1 oktober:
 - vergelijking met Discimus,
 - vergelijking met registratie in het alternatief onderwijs circuit,
 - matching met Franstalig landsgedeelte
- Manuele opzoeking (met vb. spellingsverschillen in de voornaam)
- Na deze controle krijgen de ouders een brief met aansluitend 3 à 4 weken de tijd om te antwoorden.
- Een herinneringsbrief wordt verstuurd als er geen antwoord komt.
- Een lijst met de resterende kinderen wordt doorgestuurd naar het College van Burgemeester en Schepenen van de diverse steden en gemeenten. Gemeenten worden aangespoord om hierrond aan de slag te gaan met hun wijkagenten. Elke gemeente organiseert dit anders.
- De laatste stap is het doorsturen van dossiers naar de parketcriminologen.

Melding van een zorgwekkend dossier naar AGODI³⁰:

- Als de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kunnen de school of het CLB dat aan AGODI melden als zorgwekkend dossier.
- In overleg met de school en het CLB kan AGODI de ouders aanschrijven. De brief wijst hen op de leerplicht en vermeldt dat het agentschap het dossier van hun kind kan doorsturen naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.
- Sinds de hertekening van de werking van de jeugdhulp worden er alleen in uitzonderlijke gevallen nog dossiers aan de procureur bezorgd.

7.Lokaal Overlegplatform - LOP³¹

In een Lokaal Overlegplatform (LOP) engageren **de scholen uit een gemeente of regio** zich om **netoverstijgend** te werken rond gelijke onderwijskansen. Ze doen dit in **samenwerking met verschillende partners** zoals CLB's, ouders en leerlingen, lokale partners, organisaties van migranten en armen, integratiecentra, onthaalbureaus voor nieuwkomers en schoolopbouwwerk. Er zijn zowel LOP's in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Het LOP streeft ernaar **gelijke onderwijskansen** te bieden om te leren en te ontwikkelen. Tegelijkertijd probeert het LOP **elke vorm van uitsluiting, discriminatie en segregatie tegen te gaan** en werkt het zo

²⁹ <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/leerplicht/leerplichtcontrole>

³⁰ <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/contactinfo-agodi-alle-diensten>

³¹ <https://lokaaloverlegplatform.be/>

¹⁵ <https://www.kortrijk.be/praatgroepen-basisscholen>

¹⁶ <https://www.kortrijk.be/producten/super-sim-kleuterparticipatie>

¹⁷ <https://www.kortrijk.be/herstelscholen>

¹⁸ <https://www.roeselare.be/wonen-en-leven/welzijn/elk-telt-subsidies-welzijnsbeleid>

¹⁹ <https://www.roeselare.be/wonen-en-leven/veiligheid-en-gezondheid/preventie-tabak-alcohol-drugs-pillen-en-gamen>

²⁰ <https://www.roeselare.be/wonen-en-leven/leren-en-opleiding/voor-scholen/leerkrachten/voor-het-kleuteronderwijs/de-taalkriebel>

²¹ <https://www.roeselare.be/wonen-en-leven/leren-en-opleiding/voor-scholen/leerkrachten/voor-het-basisonderwijs/beresterk-vanrsl>

²² <https://www.roeselare.be/wonen-en-leven/leren-en-opleiding/voor-scholen/leerkrachten/voor-het-secundair-onderwijs-1>

²³ <https://www.brugge.be/project-netwerk-leerrecht>

²⁴ <https://www.brugge.be/onderwijscafe>

²⁵ <https://www.oostende.be/onderwijscheques>

²⁶ <https://www.oostende.be/studie-en-gezinsondersteuning-de-katrol>

²⁷ <https://www.oostende.be/flexibele-trajecten-basis>

²⁸ <https://www.oostende.be/flexibele-trajecten-sec>

actief aan de **toegang tot onderwijs voor alle leerlingen**. Het LOP zet zich bijvoorbeeld in voor kleuterparticipatie, het preventief werken rond en het opvolgen van definitief uitgesloten leerlingen, het versterken van draagkracht van scholen, ... Het LOP kan ook **bemiddelen** in moeilijke situaties. Dat gebeurt meestal op vraag van ouders die de weigering of ontbinding van inschrijving van hun kind betwisten. Het LOP bemiddelt dan tussen de school en ouders.

Het LOP brengt de lokale situatie rond gelijke onderwijskansen in beeld aan de hand van onderzoek en **omgevingsanalyses**. Het LOP kan zowel op lokaal, provinciaal als gewestelijk vlak een stuwende kracht zijn achter verandering door onder andere **signalen** te sturen en **advies** uit te brengen op alle niveaus. Het LOP biedt ook **ondersteuning** door het verzamelen van goede praktijkvoorbeelden en het ontwikkelen van instrumenten om bijvoorbeeld het inschrijvingsrecht mee te helpen realiseren.

In een LOP vergaderen vertegenwoordigers van alle scholen uit een gemeente of regio en hun partners: CLB's, ouders en leerlingen, lokale partners, organisaties van migranten en armen, integratiecentra, onthaalbureaus voor nieuwkomers en schoolopbouwwerk. Zij maken er samen afspraken, zodat alle leerlingen gelijke onderwijskansen krijgen.

Het LOP West-Vlaanderen:

Basisonderwijs:

Brugge	Luna Janssen	Luna.Janssen@ond.vlaanderen.be
De Panne - Koksijde - Nieuwpoort		
Kortrijk	Riccardo Vandewalle	Riccardo.Vandewalle@ond.vlaanderen.be
Menen	Johan De Backere	Johan.Debackere@ond.vlaanderen.be
Middelkerke - Oostende	Sibylle Decuyper	Sibylle.Decuyper@ond.vlaanderen.be
Roeselare	Johan De Backere	Johan.Debackere@ond.vlaanderen.be

Secundair onderwijs:

Blankenberge – Brugge	Luna Janssen	Luna.Janssen@ond.vlaanderen.be
Kortrijk - Menen	Riccardo Vandewalle	Riccardo.Vandewalle@ond.vlaanderen.be
Middelkerke - Oostende	Sibylle Decuyper	Sibylle.Decuyper@ond.vlaanderen.be
Roeselare	Johan De Backere	Johan.Debackere@ond.vlaanderen.be

8.Brugfiguren onderwijs

Een brugfiguur is een neutrale vertrouwenspersoon tussen kwetsbare gezinnen, welzijnsorganisaties, de school en de buurt. De brugfiguur is er voor alle gezinnen met kinderen.

De brugfiguur biedt ondersteuning aan ouders door hen toe te leiden naar hulp- en dienstverlening, ondersteunt ouders in hun opvoedingstaak en andere bijkomende meervoudige problematieken (slechte huisvesting, laag inkomen, werkloosheid, gezondheidsproblemen, communicatie). Zo wordt gewerkt aan het realiseren van sociale grondrechten en aan het optimaliseren van onderwijs- en ontwikkelingskansen bij kinderen omdat het gezin beter omkaderd wordt.

De opdracht-van een brugfiguur onderwijs situeert zich op 3 sporen:

- **ondersteuning van individuele gezinnen** i.f.v. school-, leer- en ontwikkelingskansen, toeleiden naar hulp- en dienstverlening, ...

- **ouderparticipatie** bevorderen door de organisatie van groepsmomenten op school, werken rond digitale geletterdheid, signaleren van drempels vanuit de ouders naar de scholen, ...
- **structurele acties** binnen de scholen inzake armoedebeleid: samenwerking tussen scholen en sociale diensten ondersteunen, sensibiliseren van de school en schoolteam rond armoede- en kostenbeleid, ondersteuning bieden bij de opmaak van een armoedeplan voor de school, ...

Een brugfiguren werking onderwijs situeert zich op 4 domeinen

1. ondersteunen van **kwetsbare gezinnen** in functie van de school- en leerkansen voor de kinderen
2. een **netwerk uitbouwen** tussen betrokken partners zoals de scholen, CLB, Kind en Gezin, Huis van het kind, OCMW en andere relevante sociale diensten en organisaties
3. **scholen** ondersteunen in het omgaan met kwetsbare gezinnen en sensibiliseren over de armoedeproblematiek binnen de school
4. toeleiden naar het **vrijtijdsaanbod** in functie van informele leer- en ontwikkelingskansen voor de kinderen

Meer informatie via

<https://www.saamo.be/tool/inspiratie-en-praktijkboek-brugfiguren-in-een-landelijke-omgeving>

<https://www.west-vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/brugfigurenwerking-onderwijs>

Door in te zetten op communicatie, kleuterparticipatie en ouderbetrokkenheid, spelen de brugfiguren onderwijs in op de preventieve aanpak m.b.t. schooluitval. Door in te zetten op deze pijlers worden gelijke kansen geambieerd en gecreëerd. Het creëren van een sterkere binding tussen ouders, kind en school is de preventieve aanpak bij uitstek om afwezigheden, schooluitval tegen te gaan.

9.Klasziekaal³²

Het project Klasziekaal biedt ondersteuning aan ouders, jongeren, scholen, artsen en doorverwijzers die op zoek zijn naar onderwijsondersteunende maatregelen voor een zieke leerling³³.

De acties van Klasziekaal zijn gericht op:

- het voeren van campagne om de mogelijkheden rond onderwijs voor zieke leerlingen meer bekend te maken.
- het organiseren van een infopunt, steunpunt en coördinatiepunt voor scholen, ouders, artsen, CLB-medewerkers, ...
- het ondersteunen van de scholen bij de organisatie van onderwijs voor zieke leerlingen.
- de pijnpunten in kaart brengen en middelen uitzoeken en aanreiken om de onderwijsmogelijkheden voor zieke leerlingen makkelijker inzetbaar te maken. Dit in overleg met het beleid.
- een leerkrachtenpool met inzetbare en opgeleide leerkrachten.

³² www.west-vlaanderen.be/klasziekaal, siska.buyschaert@west-vlaanderen.be

³³

Onderwijsondersteunende maatregelen voor langdurig of chronische afwezige leerlingen wegens ziekte of psychische kwetsbaarheid.

Elke leerling die met een doktersvoorschrift afwezig is, is afwezig wegens ziekte.

Wanneer de leerling langdurig (meer dan 3 weken) of vaak afwezig is (wegens een chronische aandoening) kan op vraag van de arts en de ouders onderwijsondersteuning georganiseerd worden.

Binnen het Vlaamse onderwijslandschap wordt volgende onderwijsondersteuning gefaciliteerd en gesubsidieerd:

- tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH)
- synchroon internetonderwijs (in Vlaanderen georganiseerd door vzw Bednet)
- onderwijsbegeleiding door vrijwillige leerkrachten van vzw School & Ziek zijn
- les in de Type 5-school verbonden aan het ziekenhuis of de K-dienst waar de leerling opgenomen is.

Vaak is het voor een leerling wenselijk om te kiezen voor een combinatie van de verschillende mogelijkheden.

Het onderwijs voor zieke leerlingen is steeds gratis, zowel voor de thuisschool als voor de leerling (ouders).

Aanleiding voor deze maatregelen is het onderwijsbeleid waarin gelijke kansen en zorg voor allen centraal staan. Alle middelen die binnen bereik liggen, moeten dan ook worden aangegrepen om de kansen op gekwalificeerde uitstroom (= het verwerven van een eindstudiebewijs) binnen een normale studieloopbaan (= zonder leerachterstanden en overzitten) voor zoveel mogelijk jongeren te garanderen.

Geen enkel van deze maatregelen kan door de school aan de leerling worden opgelegd.

Er is steeds een aanvraag van de arts en de ouders nodig.

Onder afwezigheden wegens ziekte begrijpen we:

- afwezigheden wegens een fysieke aandoening
- afwezigheden wegens een psychische aandoening
- afwezigheden ten gevolge van een ongeval
- afwezigheden ten gevolge van zwangerschap
- afwezigheden ten gevolge van moederschaprust
- afwezigheden van een risicopatiënt, (covid)
- afwezigheden van leerlingen die inwonen bij risicopatiënt (covid)

10.Schoolexterne trajecten

Soms lukt het niet voor de school om moeilijkheden van een leerling, een klas of een groep leerlingen alleen aan te pakken. Scholen kunnen in overleg met het CLB beroep doen op schoolexterne initiatieven.

Het aanbod van schoolexterne initiatieven kan gericht zijn op:

- individuele begeleiding van de leerling
- klas werking, groepsdynamica
- leerkracht en/of schoolondersteuning
- dagbesteding
- inbouwen van een rustperiode
- ...

Via de website www.samentegenschooluitval-wvl.be bieden we een overzicht van bestaande initiatieven voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

10.1 Naadloos Aansluitende Flexibele Trajecten (NAFT)³⁴

NAFT trajecten hebben als doel om schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten in het secundair onderwijs tegen te gaan.

Een naadloos flexibel traject (NAFT) is er voor jongeren die wegens pedagogische, juridische, sociale of persoonlijke redenen dreigen uit de boot te vallen binnen onderwijs. De problematiek van deze jongeren gaat in een aantal gevallen gepaard met spijbelgedrag, problematische thuissituaties, delinquent gedrag en/of psychiatrische problemen bij de jongere, maar dit is zeker niet voor elke jongere het geval.

Een NAFT traject richt zich naar de leerling, de school en de bredere context. Het aanbod van NAFT is bij voorkeur een gecombineerd aanbod; het begeleiden van een leerling of een (klas)groep, het ondersteunen van een leerkracht, leerkrachtenteam of een onderwijsinstelling en het maximaal betrekken van de bredere context is vaak niet los van elkaar te zien.

NAFT biedt aan leerlingen, die tijdelijk (voltijds of deeltijds) intensieve begeleiding nodig hebben, een kwaliteitsvol en maatgericht traject in functie van het opnieuw aansluiten bij het bestaande schools traject. Het behouden en versterken van de band tussen school en leerlingen is hierbij fundamenteel. NAFT werkt dan ook vanuit preventief en remediërend oogpunt complementair aan de onderwijsinstelling en het CLB.

Daarnaast biedt NAFT schoolondersteuning aan. Deze schoolondersteuning vertrekt steeds vanuit een leerlinggebonden traject. De schoolondersteuning is gericht op het versterken van de leerkrachten, de leerkrachtenteams en de onderwijsinstelling met als doel het tegengaan van vroegtijdig schoolverlaten en schooluitval. Vertrekkend vanuit de krachten en door het inbrengen van complementaire expertise, werkt NAFT ondersteunend aan de onderwijsinstelling en in afstemming met PBD.

Om te kunnen inspelen op de diversiteit van de vragen, is het aanbod van NAFT breed en flexibel.

Om dit te waarborgen, kan binnen een traject met verschillende NAFT-aanbieders samengewerkt worden. Elke NAFT aanbieder heeft immers zijn eigenheid en biedt niet noodzakelijk alle componenten aan.

10.2. Groene Zorg³⁵

Groene Zorg zijn alle mogelijke activiteiten voor een brede waaier van kwetsbare groepen waarbij, onder begeleiding, een groene omgeving wordt benut met het oog op beleving of dagbesteding.

‘Groene Zorg’ in zijn brede betekenis, benadrukt de meerwaarde die de omgang met planten en dieren kan bieden aan de klassieke zorgverlening. Groene Zorg legt de nadruk op een vraaggestuurde zorgverlening in een 'groene' context. Daarbij zijn de specifieke zorgvragen van elke zorgdoelgroep of individu, steeds het uitgangspunt. Groene Zorg doet een sterk appel op de motivatie en de sociale beweging van de begeleider van de activiteiten.

³⁴ <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/samen-tegen-schooluitval/leerrecht/naft-naadloze-flexibele-trajecten>

³⁵ <https://groenezorg.be/>

De Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) kunnen samenwerken met zorgboeren voor jongeren met leerplichtproblemen. Eén van de uitgangspunten daarbij is dat wanneer jongeren de kans krijgen om (onder toezicht en begeleiding van een land- of tuinbouwer) werk op te nemen dat zij als nuttig en dienstbaar ervaren, zij zichzelf zullen terugvinden en opnieuw perspectieven zullen ontdekken om iets van hun schoolcarrière te maken.

Een leerling komt voor een school vervangend traject bij de zorgboerderij in aanmerking indien ingeschreven in het secundair onderwijs en de begeleiding kadert in de remediëring van problematische afwezigheden. Ook leerlingen die tijdelijk op school zijn uitgesloten komen in aanmerking.

10.3. Transitietrajecten³⁶

Transitietrajecten zijn trajecten voor leerlingen in de tweede en derde graad van het beroepssecundair onderwijs die door de school geïdentificeerd worden als potentiële vroegtijdige schoolverlaters. (Vanaf schooljaar 2022-2023 uitgebreid naar TSO en deeltijdse leersystemen). Hiermee wordt gemikt op jongeren die schoolmoe zijn en die het mogelijk moeilijk zullen hebben om een duurzame loopbaan aan te vatten.

De transitie-coach neemt de (onderwijs)loopbaanbegeleiding van de jongere op en begeleidt de jongere naar de arbeidsmarkt, tussenstappen om op die arbeidsmarkt een duurzame loopbaan aan te vatten; een vervolgopleiding. Deze vervolgopleiding kan aangeboden worden in het hoger onderwijs, het volwassenenonderwijs of door andere opleidingsaanbieders.

M.a.w. de (onderwijs)loopbaanbegeleiding wordt uitgebreid met het voorzien van een warme overdracht.

Transitietrajecten zijn gericht naar leerlingen die regulier ingeschreven zijn in het beroepssecundair onderwijs, het technisch secundair onderwijs een deeltijdse leersystemen in Vlaanderen of in een Nederlandstalige school in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Ze worden dus beschouwd als een voltijdse leerling, en werden door de school geïdentificeerd als potentiële vroegtijdige schoolverlater en/of waarvan de school een vermoeden heeft dat de overstap naar de arbeidsmarkt of vervolgopleiding wellicht moeizaam zal verlopen.

Doelstelling:

- het opnemen van de (onderwijs) loopbaanbegeleiding.
- de transitie begeleiden voor jongeren naar de arbeidsmarkt of tussenstappen om op die arbeidsmarkt een duurzame loopbaan aan te vatten
- de transitie begeleiden voor jongeren naar een vervolgopleiding.
- jongeren aanmoedigen om hun onderwijskwalificatie succesvol af te ronden door hen perspectieven op de arbeidsmarkt of vervolgopleiding te bieden.
- waarborgen dat jongeren na het verlaten van het secundair onderwijs een duurzame loopbaan kunnen aanvatten.

Bij de transitietrajecten streeft men er steeds naar dat de jongere eerst de onderwijskwalificatie op niveau 3 of niveau 4 van de Vlaamse kwalificatiestructuur behaalt, vooraleer de overstap te maken naar een verdere opleiding of een arbeidsmarkt. Onder niveau 3 van de Vlaamse kwalificatiestructuur verstaan we het eindstudiebewijs van het tweede leerjaar van de derde graad, arbeidsmarkt finaliteit.

³⁶ <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/project-upgrade>

10.4. Lokale initiatieven

Naast het provinciaal dekkend NAFT aanbod kunnen scholen en jongeren ook rekenen op lokale initiatieven. Deze initiatieven zijn gegroeid vanuit een lokaal vastgestelde nood of hiaat binnen het bestaand aanbod.

Deze initiatieven ontstaan vaak vanuit projecten en worden gefinancierd door projectmiddelen.

Ze kunnen gericht zijn op

- dagbesteding voor jongeren die hun plek niet vinden binnen het schools aanbod
- activering van jongeren naar werk
- een meer intensieve aanpak
- aanpakken en wegwerken van belemmerende factoren bij het schoollopen
- ...

Via de website www.samentegenschooluitval-wvl.be kunnen jullie het lokaal aanbod vinden.

11. Gemandateerde voorzieningen³⁷ (GV):

Hulpverleners zoeken zoveel mogelijk naar oplossingen in de vrijwillige – buitengerechtelijke – hulpverlening. Soms lukt dat niet en blijkt de situatie zo onveilig of bedreigend voor een minderjarige dat de hulpverlener het als zijn plicht ziet om op te treden. Dit is vooral het geval bij verontrusting, bijvoorbeeld:

- De ontwikkelingskansen van een minderjarige zijn bedreigd. De jongere gaat bv. heel weinig naar school.
- De (psychische, fysieke of seksuele) integriteit van de minderjarige is aangetast. Dat gaat bv. over een kind dat wordt geslagen of misbruikt.

Wanneer de hulp in het kader van die verontrusting vastloopt of niet aanvaard wordt, kan de hulpverlener terecht bij een gemandateerde voorziening. In Vlaanderen zijn er twee gemandateerde voorzieningen:

- de ondersteuningscentra jeugdzorg (OCJ)
- de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK)

Maatschappelijke noodzaak:

- Bij de vraag aan de gemandateerde voorzieningen of de hulp maatschappelijk noodzakelijk is gaat het niet over de vraag óf hulp nodig is maar of hulp noodzakelijk is om de kansen van de jongere te waarborgen.
- Dit betekent dat de aanmelder bij de gemandateerde voorziening van oordeel is dat hij niet meer voldoende waarborgen kan geven voor de veiligheid en integriteit van de jongere en dat de overheid moet ingrijpen om de kansen te waarborgen.
- Bij maatschappelijk noodzakelijke hulp ligt het initiatief om beroep te doen op jeugdhulpverlening dus niet bij de minderjarige en/of de ouders zelf. Het zijn personen uit de leefomgeving of hulpverleners die vanuit een gevoel van verontrusting verwachten dat minderjarigen en/of ouders aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid en/of dat minderjarigen moeten beschermd worden.

Verontrusting betekent niet automatisch dat er een vraag naar maatschappelijke noodzaak moet gesteld worden, maar alle maatschappelijke noodzaak is wel verontrusting.

³⁷ <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/ondersteuningscentrum-jeugdzorg-ocj>

De ondersteuningscentra jeugdzorg (OCJ) heeft vier kerntaken:

1. Consult geven aan hulpverleners:
 - Consult is erop gericht om binnen een (vermoedelijke) verontrusting waarbij hulpverlener of professioneel betrokkene het gevoel heeft vast te zitten, samen te verkennen welke mogelijkheden tot handelen er nog zijn.
 - Outreachend consult: Sinds maart 2018 is het telefonisch consult uitgebreid met outreachend consult. Dan komen twee consultgevers ter plaatse (maximaal 2 uur).
 - Het consult bevat geen formeel oordeel over maatschappelijke noodzaak maar kan wel adviseren om aan te melden bij een gemandateerde voorziening. Consultvragen kunnen anoniem gesteld worden en leiden enkel tot een aanmelding als de consultvrager dit zelf beslist. De hulpverlener blijft 'eigenaar' van het gekregen advies en verantwoordelijk voor de opvolging en (eventuele) volgende stappen.
2. Na de aanmelding door de hulpverlening via een M-document:

De gemandateerde voorziening kijkt na of het M- document volledig is ingevuld. Als dat het geval is, start de gemandateerde voorziening een onderzoek naar:

 - de mate van verontrusting
 - én de mogelijkheden om verder te gaan in de vrijwillige hulpverlening, dan wel de noodzaak om gerechtelijke hulpverlening op te starten.
 - én de noodzaak om als 'overheid' in te grijpen op de hulpverlening (maatschappelijke noodzakelijke jeugdhulpverlening)
3. Dit onderzoek kan verschillende uitkomsten hebben:
 - Er is maatschappelijke noodzaak en de cliënt is bereid mee te werken: de gemandateerde voorziening volgt de hulpverlening verder mee op.
 - Er is maatschappelijke noodzaak en de cliënt is niet bereid mee te werken: de gemandateerde voorziening verwijst de situatie door naar het openbaar ministerie met het oog op vordering van de jeugdrechtbank. Een doorverwijzing door de gemandateerde voorziening impliceert dat ten aanzien van de minderjarige het spijbelgedrag blijft aanhouden, ondanks verschillende inspanningen geleverd door de school, het CLB en de verschillende (hulpverlenende) diensten van de gemeenschappen.

De gemandateerde voorziening kan dit beoordelen als een situatie waarin de gepaste jeugdhulpverlening niet wordt aanvaard en de zaak doorverwijzen naar het parket. Het schoolverzuim kan worden gezien als een bedreiging van de ontwikkelings- en ontplooiingskansen van de minderjarige. Een doorverwijzing doet evenwel niets af van de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie om de jeugdrechter al dan niet te vorderen. In de meeste gevallen zal het parket evenwel het verzoek van de gemandateerde voorziening volgen.
 - Er is geen maatschappelijke noodzaak. In dat geval wordt het dossier door de gemandateerde voorziening afgesloten. Al dan niet na begeleide verwijzing naar andere vormen van hulp.

Het kan gebeuren dat de gemandateerde voorziening geen onderzoek kan voeren omdat de cliënt onbereikbaar is (geen reactie op brieven, mails, telefoons en huisbezoek).

Als de omstandigheden uitwijzen dat de cliënt zich eerder onbereikbaar opstelt en de hulpverlening probeert te ontlopen, kan worden geoordeeld dat er sprake is van geen medewerking van de cliënt en wordt er doorverwezen naar het parket.

Het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)

Het VK is het aanspreekpunt voor alle mogelijke situaties van geweld op kinderen. De meldingen kunnen komen van hulpverleners of burgers die al dan niet verwezen zijn door het meldpunt 1712. De centra hebben als doel kindermishandeling te detecteren, bespreekbaar te maken en te voorkomen.

Het VK heeft een bijkomende opdracht als gemandateerde voorziening. Als de veiligheid van een minderjarige in het gedrang is en vrijwillige samenwerking niet lukt, kan de hulpverlener beroep doen op 'de procedure maatschappelijke noodzaak'.

- Als er geen sprake is van maatschappelijke noodzaak wordt er samen met de aanmelder bekeken hoe ze verder kunnen begeleiden.
- Bij maatschappelijke noodzaak en als de hulp aanvaard wordt door het cliëntsysteem wordt er een hulpverleningsplan opgesteld en is er opvolging vanuit het VK.
- Bij maatschappelijke noodzaak maar de hulp wordt geweigerd dan wordt er een kort verslag overgemaakt aan het Jeugdparquet, dat een jeugdrechter kan vorderen.

Advies/consult/coaching: de vertrouwenscentra zijn bereikbaar voor advies, consult en coaching. Bij een vermoeden van kindermishandeling kan er contact opgenomen worden met het Vertrouwenscentrum. De casus wordt anoniem besproken en er wordt samen gezocht naar mogelijkheden. De hulpverlener blijft de zorgverantwoordelijkheid dragen.

Zolang de hulp via de gemandateerde voorziening loopt, is er nog steeds sprake van vrijwillige jeugdhulp (met het akkoord van de jongere en de ouders). Er kan niet zomaar worden beslist om de hulp te veranderen of stop te zetten. Over wijziging of stopzetten van de hulp beslist de gemandateerde voorziening na overleg met de cliënt, de ouders en de hulpverleners. Evaluatie van het traject hulpverlening vindt zesmaandelijks plaats. Als er gevaar dreigt of als het echt niet meer lukt om samen verder te werken in de vrijwillige jeugdhulp, kan de gemandateerde voorziening op elk moment het dossier naar het openbaar ministerie doorsturen.

De effecten die problematische afwezigheden kunnen hebben op de ontwikkeling van een jongere, alsook de oorzaken die aan de basis van het spijbelgedrag liggen, kunnen worden beschouwd als een verontrustende opvoedingssituatie situatie (VOS) waarvoor het inschakelen van hulpverlening aangewezen kan zijn.

Het decreet over de integrale jeugdhulp definieert een verontrustende situatie als volgt:
"een situatie die de ontwikkeling van een minderjarige bedreigt doordat zijn psychische, fysieke of seksuele integriteit of die van een of meer leden van zijn gezin wordt aangetast of doordat zijn affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen in het gedrang komen, waardoor het aanbieden van jeugdhulpverlening maatschappelijk noodzakelijk kan zijn."

12.De lokale politie

We verwijzen naar de omzendbrief³⁸ 'Krijtlijnen over de verhouding vast aanspreekpunt lokale politie – school in het kader van omzendbrief PLP 41 en de verhouding tussen school/CLB-Dienst voor de Veiligheid van de Staat'.

Het hoofddoel van deze omzendbrief is de samenwerking tussen scholen en politie verbeteren in de aanpak van jeugdcriminaliteit en aanverwante situaties, zoals spijbelen of radicalisering.

We beperken ons in dit draaiboek tot de samenwerking m.b.t. problematische afwezigheden.

Spijbelen maakt in hoofde van de minderjarige geen als misdrijf omschreven feit uit. Spijbelen is een inbreuk op de wet over de leerplicht. De verantwoordelijkheid voor het naleven van de leerplicht ligt in eerste instantie bij de ouders (niet bij de minderjarige zelf) en kan wettelijk gesanctioneerd worden.

³⁸ <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606>

De school kan contact opnemen met haar aanspreekpunt bij de lokale politie als de school en het CLB vaststellen dat er bij de ouders **manifeste onwil** is om hun kind op regelmatige basis naar school te sturen. Het wetgevend kader hierbij is de wet op de leerplicht.

In deze context verstaan we onder onwil, de situatie waarbij ouders

- moedwillig (niet uit onvermogen) hun kinderen thuishouden van school
- of op de hoogte zijn van het spijbelprobleem van hun kinderen maar daar verder ongeïnteresseerd voor blijven

Onwil vs. onmacht:

‘Onmacht’ beschrijft de situatie waarbij ouders wel inspanningen leveren om hun kinderen naar school te laten gaan, maar hier toch niet in slagen.

In die gevallen is er eerder nood aan begeleiding en ondersteuning en dus doorverwijzing naar de hulpverlening. Ook in de situaties van onwil moet blijvende aandacht besteed worden aan een bestaande ruimere gezinsproblematiek.

Indien de school en het CLB al het mogelijke hebben gedaan om contact met de ouders te leggen (herhaaldelijke pogingen, op verschillende manieren zoals telefonisch, per brief, huisbezoek...), evenwel zonder resultaat, is het van belang te achterhalen of betrokkenen zich hier niet eerder **onbereikbaar** opstellen. In dit geval is er mogelijk sprake van onwil van de ouders.

Indien nodig kan de school deze beoordeling ook in overleg met de lokale politie maken.

Afspraken bij onwil v.d. ouders:

- CLB stelt onwil vast
- School meldt aan bij het aanspreekpunt van de lokale politie waar de school gelegen is, via een standaard meldingsfiche (een afwezigheidslijst wordt toegevoegd en contacten met het CLB worden vermeld)
- Acties die kunnen ondernomen worden door de politie:
 - Opsporingsonderzoek
 - verhoor van de ouders
 - ouders worden gewezen op de inbreuken op de wet op de leerplicht.
 - huisbezoek opvoedingsomstandigheden nagaan
 - contact met de school
 - de ouders en leerling worden ingelicht over het gesprek met de school
 - de ouders en leerling worden ingelicht over de opmaak van een PV
- School en CLB volgen verder op (pogingen tot begeleiding)
- Wanneer de afwezigheden aanhouden: melding door de school bij de politie met recente registratiefiche.
- Opmaak PV

Onbuigzaamheid minderjarige:

De tussenkomst van de lokale politie kadert binnen een preventieve actie tegen verdere escalatie van het spijbelgedrag.

- School meldt aan bij het aanspreekpunt v.d. lokale politie via een standaard meldingsfiche
- Acties ondernomen door de politie:
 - waarschuwend gesprek
 - ouders worden gewezen op de inbreuken op de wet op de leerplicht
 - opmaak van antispjbelcontract met concrete afspraken, ouders en leerling ondertekenen dit contract
 - kopie van spjbelcontract wordt overgemaakt aan de school
- School en CLB volgen verder op

- Als het contract niet nageleefd wordt:
 - geen heraanmelding bij de lokale politie
 - geen opmaak PV
 - kan er vanuit het CLB een M-document opgemaakt worden ter aanmelding bij een gemandateerde voorziening in kader van een VOS (verontrustende opvoedingssituatie). Het antispjbelcontract kan hieraan toegevoegd worden.

Duidelijke samenwerkingsafspraken via de opmaak en evaluatie van een samenwerkingsprotocol.

Het protocol kan afspraken bevatten over:

- het vast aanspreekpunt bij de lokale politie;
- het vast aanspreekpunt bij de school;
- met wie, op welke wijze en wanneer de school contact opneemt ten gevolge van feiten waarbij zij de politie wil inschakelen;
- met wie, op welke wijze en wanneer het politiecontact kan opnemen met betrekking tot concrete vragen;
- regelmatig en structureel overleg tussen beide aanspreekpunten;

Het doorgeven van informatie naar de lokale politie in kader van problematische afwezigheden:

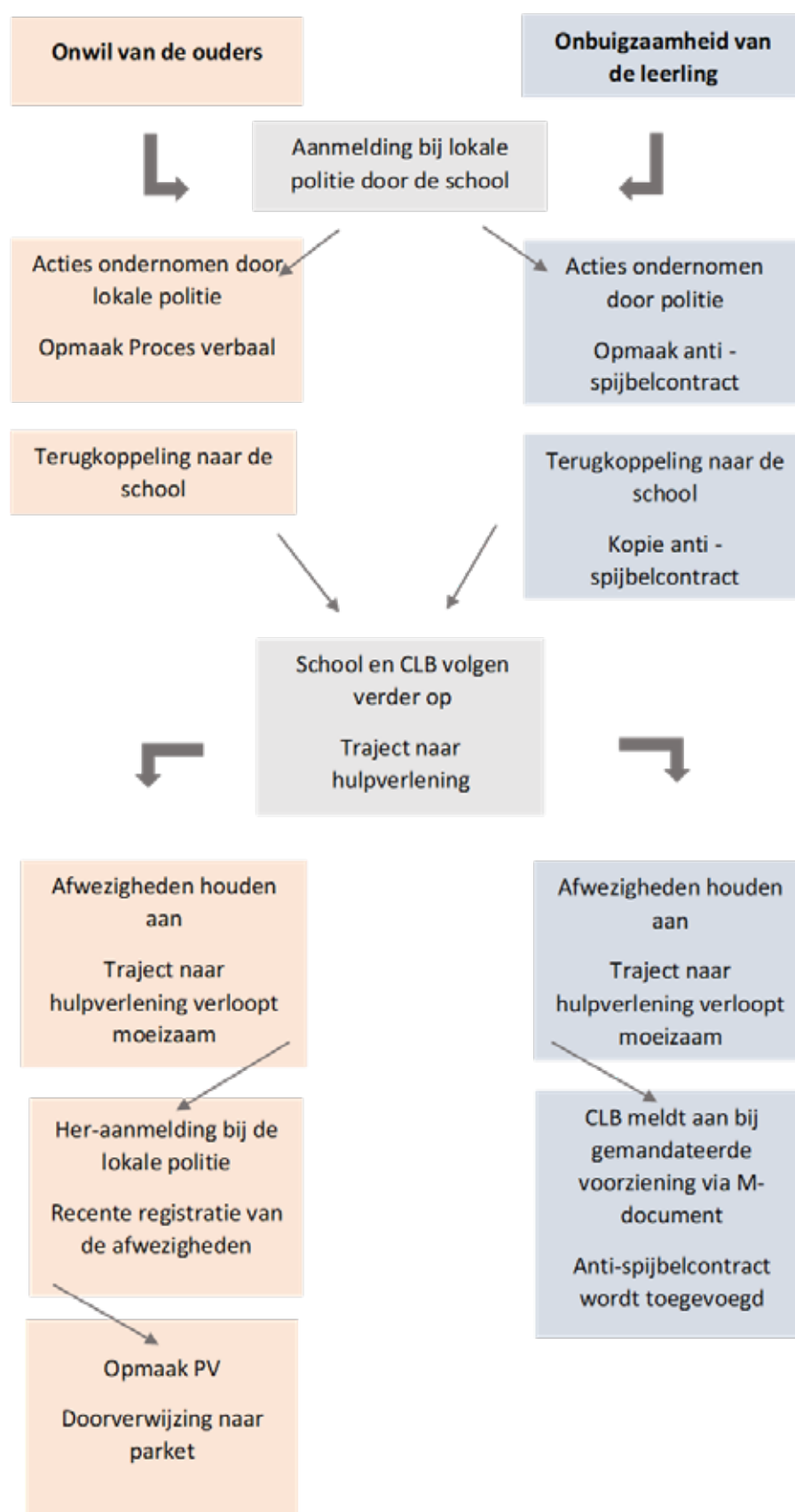
De informatie over het al dan niet aanwezig zijn van een leerling op school is feitelijke informatie, deze informatie mag altijd worden doorgegeven.

Bij de aanmelding in kader van afwezigheden wordt gebruik gemaakt van een standaard aanmeldingsfiche.

Deze fiche bevat de informatie die de politie minimaal nodig heeft. Uit de fiche moet blijken dat de school verschillende acties heeft ondernomen en dat het CLB werd ingeschakeld.

Het doorgeven van informatie naar de lokale politie in kader van de ruimere samenwerking in de aanpak van jeugdcriminaliteit en aanverwante situaties:

Onderwijsactoren kunnen niet zomaar alle informatie doorgeven aan de politie. De wettelijke bepalingen rond beroepsgeheim, ambtsgeheim, meldingsplicht, meldingsrecht en schuldig verzuim zijn van toepassing. Zie bijlage 1

13. Het openbaar Ministerie

Het parket kan zowel een dossier verontrustende situatie (VOS) openen voor de minderjarige als een dossier ten laste van de ouders aanleggen. Het dossier wordt door de magistraat voor advies omtrent verdere afhandeling voorgelegd aan de parketcriminoloog Jeugd en Gezin. De parketcriminoloog gaat na of de principes en afspraken uit de Vlaamse krachtlijnen en de lokale afspraken over aanpak spijbelproblematiek zijn nageleefd.

Het openbaar ministerie (parket) kan op diverse wijzen op de hoogte zijn van een spijbelproblematiek. Dit kan na

- doorverwijzing door de gemandateerde voorziening met oog op vordering JRB.
- proces-verbaal van de politie, na een melding ongewettigd schoolverzuim of een melding van verontrustende situatie (VOS),
- na een melding van absoluut schoolverzuim van het agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODi)
- indien schoolverzuim zich voordoet in een ander dossier bij het parket

Acties die kunnen ondernomen worden door het parket:

- Wanneer gemeld via AGODi in kader van absoluut schoolverzuim:
 - navolgend onderzoek, politie be vraagt de ouders rond inschrijving
 - attest van inschrijving wordt aangeleverd aan parket
 - indien er geen inschrijving volgt wordt het dossier verwezen naar de hulpverlening in kader van een VOS
- Bij PV opgemaakt door de politie na melding door de school in kader van onwil van de ouders:
 - dossier wordt geseponneerd
 - doorverwijzing naar brede instap
 - melding bij een gemandateerde voorziening
 - dagvaarding bij de politierechtbank
- Het parket kan de jeugdrechtbank vorderen bij
 - doorverwijzing door GV naar parket. Een doorverwijzing door de gemandateerde voorziening impliceert dat ten aanzien van de minderjarige het spijbelgedrag blijft aanhouden, ondanks verschillende inspanningen geleverd door de school, het CLB en de verschillende (hulpverlenende) diensten van de gemeenschappen. De gemandateerde voorziening kan dit beoordelen als een situatie waarin de gepaste jeugdhulpverlening niet wordt aanvaard en de zaak doorverwijzen naar het parket. Het schoolverzuim kan worden gezien als een bedreiging van de ontwikkelings- en ontplooiingskansen van de minderjarige. Een doorverwijzing doet evenwel niets af van de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie om de jeugdrechter al dan niet te vorderen. In de meeste gevallen zal het parket evenwel het verzoek van de gemandateerde voorziening volgen.
 - hoogdringende VOS: bij noodzaak onmiddellijke plaatsing, acuut en ernstig
 - aangeven van JRB vanuit jeugddelict, wanneer maatregel ten einde loopt maar onderliggende ernstige VOS waarvoor installeren van hulpverlening aangewezen is

Als er geen sprake is van onwil van de ouders wordt het dossier verwezen naar de Brede Instap³⁹ in kader van installeren van hulpverlening.

De parketcriminoloog kan bij hardnekkige dossiers een oriënterend gesprek voeren.

14. De rechtbank

Jeugdrechtbank: jeugdhulp maatregel

Politierechtbank: inbreuk op de leerplicht wordt bestraft met een geldboete

15. Het netwerk ‘Samen tegen Schooluitval’

De strijd tegen schoolse uitval vraagt een goed uitgebouwde en gedragen samenwerking, zowel over de verschillende beleidsdomeinen heen (horizontale samenwerking), als tussen het Vlaamse, regionale, lokale en schoolniveau (verticale samenwerking). Het is belangrijk dat al deze actoren met elkaar in dialoog gaan om samen de strijd tegen schooluitval aan te gaan.

Naast de nood aan **dialoog** omschrijft het Vlaams actieplan ‘Samen tegen schooluitval’⁴⁰ het belang van **coördinatie** tussen de verschillende sectoren en partners zodat samenwerking verduidelijkt en versterkt wordt enerzijds en dat acties uitgewerkt ~~kunnen worden~~ en engagementen verder opgenomen worden. Het CLB kreeg een cruciale rol bij het verwezenlijken van deze coördinerende opdracht.

Vanuit een bevraging van de leden van het Provinciaal netwerk STS West-Vlaanderen werden een aantal verwachtingen naar het netwerk gefilterd. Verwachtingen waren voornamelijk gericht naar afstemming en samenwerking tussen de partners, het delen van ervaring en goede praktijken en komen tot een inventarisatie van het aanbod binnen de provincie en de regio's.

Uit de respons op de bevraging werd impliciet vormgegeven aan een aantal doelstellingen:

1. een vlottere samenwerking en doorverwijzing
2. jongere in het juiste traject
3. meest kwetsbare niet vergeten.

Acties ontwikkeld door het netwerk STS kaderen binnen deze 3 doelstellingen.

Op de website www.samentegenschooluitval-wvl.be vindt u meer informatie over de werking, acties en uitgewerkt materiaal van het netwerk STS West-Vlaanderen.

Binnen het kader van ‘afwezig op school’ lichten we enkele van deze acties toe:

³⁹ <https://www.jeugdhulp.be/over-jeugdhulp/hoe-werkt-jeugdhulp>

⁴⁰ <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/samen-tegen-schooluitval/vroegtijdig-schoolverlaten/beleid-tegen-schooluitval>

15.1. ROTS (Regionaal Overleg Tegen Schooluitval)⁴¹

Het regionaal overleg tegen schooluitval of ROTS biedt casuïstiek ondersteuning aan bij vastgelopen, complexe (schoolse) trajecten. Het aanbod richt zicht tot de centra voor leerlingenbegeleiding en partners binnen de jeugdhulp.

ROTS wordt gefaciliteerd door de coördinator ‘Samen tegen schooluitval’ West-Vlaanderen (Annick Steyt) en de coördinator lerende netwerken welzijn-onderwijs (Ludo Lemahieu)

Deze ondersteuning kan via een consult en/of een overlegtafel aangeboden worden.

We beogen steeds een aanbod op maat van de jongere.

Aanmelding vanuit het CLB:

- De CLB-medewerker vindt het niet eenvoudig de indicatie te maken naar een gepast traject op maat van de jongere:
 - De jongere heeft al in het verleden NAFT gevolgd, men vindt het niet opportuun opnieuw aan te melden.
 - De jongere volgt een schoolextern traject maar deze wordt negatief geëvalueerd.
- De jongere is frequent afwezig en de aanklappende begeleiding van school, CLB en NAFT resulteren niet in een re-integratie in de school.
- Het exploreren van mogelijkheden binnen basisonderwijs.
- Behoeft naar het bespreken van een complexe casus.

Aanmelding vanuit opgroeien:

- Er is steeds een consensus tussen jeugdhulp en CLB om een consult aan te vragen bij ROTS.
- De schoolloopbaan van de jongere komt in het gedrang door een veelheid aan problematieken.
- Het leerrecht van de jongere kan niet gegarandeerd worden.
- Thuiszitters opnieuw activeren naar onderwijs.

Aanbod consult:

Overleg met opgroeien/CLB/onderwijs rond een vastgelopen, complexe casus. Er wordt, vanuit ieders expertise, samen nagedacht over mogelijkheden om situaties te deblokken.

Deze brainstorm vindt plaats zonder de jongere en context. De terugkoppeling naar de jongere en context gebeurt door jeugdhulp/CLB/onderwijs of via een overlegtafel.

Aanbod overlegtafel:

Overleg met alle betrokkenen (inclusief jongere en context), met als doelstelling te komen tot een traject op maat van de jongere.

Aanmeldingsprocedure:

- De melding kan telefonisch of via mail gebeuren. De opvolging van de vraag gebeurt steeds vanuit de tandem-werking Samen tegen Schooluitval en lerende netwerken jeugdhulp-onderwijs.
- Contactgegevens:
 - annick.steyt@samentegenschooluitval-wvl.be - +32 499 88 66 93
 - ludo.lemahieu@cdvaura.be - +32 476 39 31 63

⁴¹ <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/rots>

15.2. Uitstroombegeleiding 'De school verlaten zonder kwalificatie'.

Het netwerk 'Samen tegen schooluitval' West-Vlaanderen ontwikkelde i.s.m. de provincie West-Vlaanderen, de VDAB, de CLB's, het huis van het leren en lokale besturen (Oostende) de uitstroombegeleiding 'De school verlaten zonder kwalificatie? Laat je niet vangen...'

De uitstroombegeleiding legt de focus op de informatieverstrekking, het versterken van keuzecompetenties en de begeleiding naar levensloopbaanactiviteiten van jongeren die dreigen ongekwalificeerd uit te stromen.

Met de uitstroombegeleiding willen we de jongere die ongekwalificeerd dreigt uit te stromen, ondersteunen met een afrondend gesprek, gericht op de toekomst en op mogelijke hulpbronnen.

We motiveren deze jongere om zijn/haar studies af te werken. We bespreken andere leerwegen naar een kwalificatie als de jongere niet meer gemotiveerd is zijn/haar traject af te werken in de huidige leerweg/onderwijsvorm.

Binnen deze uitstroombegeleiding werden een aantal tools ontworpen.

De flyer.

Doelgroep: jongere en hun ouders.

De flyer omvat:

- opties na het schoolverlaten.
- bij wie kun je terecht?
- contactgegevens.

De flyer kan aan de jongere bezorgd worden als hij of zij niet meer open staat voor een gesprek.

De brochure 'verken je opties'

Doelgroep: jongere en hun ouders

De brochure omvat informatie over de verschillende opties na het ongekwalificeerd uitstromen.

De brochure kan na een gesprek met de jongere meegegeven worden.

We vertrekken vanuit volgende stellingen:

- Ik wil een kwalificatie behalen.
- Ik wil werken.
- Ik wil beide combineren.
- Ik wil een opleiding volgen.

We reiken een aantal hulpbronnen aan voor de jongere die verdere ondersteuning wenst.

Een leidraad voor een gesprek.

Doelgroep: onderwijsprofessionals

De leidraad werd opgemaakt ter ondersteuning bij het voeren van een gesprek met de jongere die dreigt ongekwalificeerd uit te stromen.

De leidraad omvat o.a.:

- informatie over de gevolgen van ongekwalificeerd uitstromen.
- overzicht van de opties van de jongere na het ongekwalificeerd uitstromen.
- informatie over VDAB en IDV
- informatie over de leerwinkel
- contactgegevens en websites

- andere hulpbronnen

Deze tools kunnen worden aangevraagd via mail annick.steyt@samentegenschooluitval-wvl.be of worden gedownload van de website www.samentegenschooluitval-wvl.be

Aanmelding bij een partner betekent niet dat de begeleiding doorgeschoven wordt en/of dat deze overgenomen wordt. De samenwerking is een versterking van het lopend traject dat zijn aanvang vond in de school. De samenwerking vormt een netwerk rond de leerling. Elke partner speelt zijn rol in een ruimer verhaal.

Actieplan 'Afwezig op school'

1. Ongeoorloofd relatief verzuim (B-code)

1.1. Fase 0: Brede basiszorg

'Afwezigheden zijn niet enkel het verhaal van leerlingbegeleiding, maar van de school'

Het vlug en strikt opvolgen van afwezigheden is relevant voor het preventief aanpakken van verdere onthechting van de school.

De school beschikt over een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding.

Het inschrijvingsbeleid wordt toegepast als instrument ter verhoging van gelijke onderwijskansen, transparantie binnen onderlinge verwachtingen en ter preventie van moeilijkheden.

Het inschrijvingsmoment is het eerste moment om aan een informele en een formele band te bouwen met de ouders en de leerling. De inschrijving is de start van een jarenlange samenwerking. Het moet dan ook voor beide partijen heel duidelijk zijn wat die verbintenis inhoudt.

Wat kan er tijdens het inschrijvingsmoment aan bod komen (behalve de typische administratieve gegevens van de leerling)?

- Het afsluiten van een **engagement** tussen school, ouders en leerling:
 - Het samen met de ouders verkennen van het schoolreglement met de engagementen erin.
 - Duiding van de verwachtingen aan ouders en leerlingen moeten uitgesproken worden, op vlak van:
 - het belang van de aanwezigheid van de leerling op school, de regelgeving en attestering.
 - opvolging van de studievoortgang,
 - aanwezigheid op oudercontacten,
 - betrokkenheid van de ouders
 - Daarbij is het ook belangrijk dat ook de grenzen en sancties van bij de start duidelijk zijn
- Is er een **match tussen keuze/interesse/vaardigheden/capaciteiten** van de leerling en het aanbod van de school?
 - De BaSo-fiche kan hierbij een sterk instrument zijn bij de inschrijving in het eerste jaar van het secundair onderwijs.
 - Een duiding van het pedagogisch project kan hier ook ondersteunend zijn.
- Heeft de leerling **specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften**?
 - Is er een diagnose of vermoeden van een leerstoornis?
 - Is er een diagnose of vermoeden van een ontwikkelingsstoornis?
 - Kreeg de leerling vorig schooljaar/in de vorige school ondersteuning via:
 - sticordi maatregelen
 - ondersteuningsnetwerk
 - andere (vb. NAFT, zorgboer)
 - wat werkte
 - Beschikt de leerling over een gemotiveerd verslag of een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot een individueel aangepast curriculum?
 - Is er een match tussen de onderwijsnoden van de leerling en het gevoerde zorgbeleid van de school?

- het bespreken van wenselijkheid en haalbaarheid,
 - transparantie of het niet willen creëren van valse verwachtingen
- Heeft de leerling een **medische problematiek** waar rekening mee moet gehouden worden?
 - afspraken rond afwezigheden
 - waren er het vorig schooljaar/de vorige school onderwijsondersteunende maatregelen?
 - welke?
 - wat werkte?
- Is er andere contextuele informatie relevant voor de samenwerking leerling-ouder-school?
- Is er sprake van een schoolverandering op hetzelfde onderwijsniveau?
 - Het capteren van informatie en signalen die de reden van schoolverandering aangeven, is belangrijk zodat de school rekening kan houden met het feit dat problemen kunnen ontstaan in interactie en in een context.
- Is de leerling een anderstalige nieuwkomer?
 - Is dit een eerste inschrijving in het Vlaams onderwijs?
 - Heeft de leerling OKAN gevolgd?
 - Is er een vervolgcoach betrokken bij de leerling?
- Zwangere leerling en tienerouders
 - Afspraken rond afwezigheden voor en na de bevalling
 - Informeren naar vraag voor ondersteuning
 - Informeren over onderwijsondersteunende maatregelen voor zieke leerlingen

De school beschikt over een strikt beleid m.b.t. registratie van afwezigheden.

Het efficiënt opvolgen van afwezigheden is relevant voor het verzamelen van data. Op basis van eigen data kunnen de belangrijkste risicofactoren op school gedetecteerd worden, zodat de school daar gericht kan op inzetten. Data-analyse is een belangrijk instrument in de aanpak van schoolverzuim.

Een strikt beleid m.b.t. registratie van afwezigheid zorgt voor een duidelijk kader hoe en door wie geregistreerd wordt in de school:

- Door wie en hoe worden de afwezigheden opgenomen?
- Door wie en hoe worden deze geregistreerd?
- Wanneer is er sprake van een code L (te laat op school)?
- Wanneer is er sprake van een code B (ongewettigde afwezigheid)?
- Hoe lang hebben de leerlingen/ouders de tijd om wettigingen binnen te brengen?
- Door wie wordt recht op TOAH gemonitord?

Inspirerende praktijk:

- **Voorziene afwezigheden (doktersbezoek, rechtbank ...) worden op voorhand aangevraagd bij leerlingenbegeleider. Indien niet aangevraagd komt er gesprek met leerlingenbegeleider nadien**
- **Elke gemelde 'familiale afwezigheid' gaat via de leerlingenbegeleider die meer uitleg vraagt, zonder de privacy te schenden. Dat lukt, omdat we vertrekken vanuit zorg voor het kind. Familiale afwezigheid kan op onderliggende problematiek wijzen.**
- **L-code enkel indien de leerling/ouders de school op voorhand verwittigd hebben.**

De school hanteert een strikt beleid rond de verdere opvolging van afwezigheden na de registratie:

- Wanneer, door wie en hoe worden de ouders gecontacteerd i.v.m. de afwezigheid van de leerling?
- Wat als de ouders onbereikbaar zijn?
- Op welk overleg worden risicoleerlingen gemeld?
- Wanneer is een afwezige leerling een risico leerling?
 - Welke criteria worden hiervoor gebruikt
 - Wie maakt die afweging
- Wie volgt de leerlingen op
 - die frequent afwezig zijn met een wettiging of doktersattest?
 - die frequent afwezig zijn zonder wettiging?
- Wat zijn de verschillende stappen die kunnen ondernomen worden?
- Wie neemt welke stappen voor zijn/haar rekening?

De school zet zich in om een verbindend schoolklimaat te realiseren voor de leerlingen, ouders en schoolpersoneel.

Inspirerende praktijken verbindend schoolklimaat:

- **Het installeren van pro-actieve cirkels in de klas**
- **Het inzetten op een herstelgericht schoolklimaat/herstelgericht handelen**
- **Het toepassen van de beginselen van de nieuwe autoriteit**
- **Gebruik maken van geweldloze communicatie**
- **Het organiseren van (sport)activiteiten tijdens pauzemomenten**
- **Het realiseren van een warm onthaal van de leerlingen in het algemeen en na (langdurige) afwezigheid in het bijzonder**
- **Het organiseren van een onthaaldag op school bij de aanvang van het schooljaar, waarbij iedereen elkaar op een meer ongedwongen, andere manier leert kennen. Zowel leerlingen onderling als leerkrachten.**
- **Het organiseren van een actie of activiteit rond welbevinden**

1.2. Fase 1: Verhoogde zorg

De visie van de school op ongeoorloofd relatief schoolverzuim bepaalt mee de koers die gevaren wordt bij de opvolging en aanpak van ongewettigd afwezige leerlingen. Percipieert de school (= het volledig personeel van de school) ongeoorloofd relatief schoolverzuim als een signaal van mogelijk achterliggende problematiek? Als symptoom van een demotivatie, foutieve studiekeuze? Of eerder als een manifeste onwil van de leerling om deel te nemen aan het schoolgebeuren, negatief gedrag dat streng moet aangepakt worden? Wordt er remediëring van de leerstof voorzien of gebeurt dit enkel bij gewettigde afwezigheden?

B van Begeleiding

Wanneer we vertrekken vanuit het bindingsperspectief is kort op de bal spelen, laagdrempelig en aanklampend handelen sterk aangewezen. Leerlingen kunnen door afwezigheden snel de mate aan binding met de school verliezen. Het is van belang om reeds bij de eerste afwezigheden in gesprek te gaan met de leerling. Dit gesprek wordt gevoerd door een personeelslid van de school. Het is contraproductief dit door een schoolexterne partner (zoals het CLB) te laten doen. Er moet ingezet worden op binding tussen de school en de leerling en dit kan bij aanvang enkel via een persoonlijk contact tussen school en de leerling gebeuren. Dit gesprek kan door een secretariaatsmedewerker opgenomen worden, door de klastitularis, de leerlingenbegeleider of een andere vertrouwenspersoon.

Vanuit onderzoek wordt aanbevolen om de B codes niet los te zien van andere afwezigheden. De data-analyse van de afwezigheidscodes van de leerling is belangrijk om zicht te krijgen op de mate van de onthechting en het tempo waaraan die plaatsvindt. Zolang de B-codes gecombineerd worden met gewettigde afwezigheden is er nog sprake van binding. De leerling camoufleert als het ware zijn spijbelgedrag. Wanneer we echter een evolutie zien op gebied van B-codes zonder cumulatie van gewettigde afwezigheden neemt het spijbelen de bovenhand aan de wens dit gedrag verdoken te houden en is er sprake van onthechting.

Aanbevelingen bij het voeren van gesprekken en aanklampend werken:

- De school/trouwenspersoon op de school voert het eerste gesprek met de leerling/ouders, dit vanuit het bindingsperspectief.
- Tijdens het gesprek of verschillende gesprekken probeert de school te achterhalen wat mogelijke belemmeringen zijn om op school te geraken.
- Er wordt ingezet op het samen zoeken naar oplossingen, creatieve aanpak om vooruit te geraken.
- Het creëren van perspectief op korte en/of lange termijn.
- Het sensibiliseren rond het belang aanwezig te zijn op school.
- Het positief benaderen van de leerling.
 - als er wel iets goed loopt dit positief benoemen
 - elke aanwezigheid (ook indien te laat, of na paar dagen afwezig) positief bekrachtigen
 - zeggen dat je blij bent dat hij er is.

Aanklampend werken kan betekenen:

- nauwe opvolging van de evolutie van de afwezigheden
- communicatie met de ouders bij iedere afwezigheid.
- de leerling op een laagdrempelige manier benaderen, v.b. contact houden met de leerling via sms, sociale media
- huisbezoek vanuit verbinding 'we willen je op school'
- begeleidingsafspraken opstellen en op korte termijn evalueren

- de wekelijks of tweewekelijks zorgteam of cel leerlingebegeleiding (bestaande uit directie, opvoeders, CLB-ondersteuning, leerling- en zorgbegeleiding) waar aandacht besteed wordt aan het bespreken van leerlingen met afwezigheden

Knipperlichten naar opvolging en begeleiding:

Soms kan de afwezigheidsproblematiek binnen een school grotere proporties aannemen waardoor het strikt opvolgen van het beleid in het gedrang kan komen. Een aantal suggesties bij prioritering van op te volgen leerlingen:

- De leeftijd van de leerling: hoe jonger de leeftijd hoe meer marge om de binding met de school te herstellen. Oudere leerlingen met frequente ongeoorloofde afwezigheden (derde graad) zullen eerder de school vervroegd verlaten.
- De ouders werken niet mee, zijn onverschillig tegenover het probleem of zijn niet bereikbaar (mits zekerheid over de contactgegevens). Deze houding kan gecapteerd worden als 'onwil' van de ouders om met de school en/of CLB de problematiek aan te pakken.
- De snelheid/de tijdsspanne waarin afwezigheden zich op korte termijn opstapelen, vb. 20 afwezigheden in 6 maanden versus 20 afwezigheden in 6 weken. Belangrijk is daarbij niet alleen uit te gaan van de B-codes, maar ook de andere codes hierin mee te nemen! Bij leerlingen met veel B-codes zijn er vaak ook heel wat verdoken gewettigde problematische afwezigheden
- Leerlingen met een gekende problematiek (emotioneel, sociaal, thuiscontext, afwezigheden in vorige schooljaren)

De school past sanctionerende maatregelen toe indien gekaderd binnen een breder beleid rond afwezigheden.

Zoals eerder omschreven kan het sanctioneren van leerlingen die problematisch afwezig zijn contraproductief werken. De maatstaf is de mate van de bestaande hechting of binding tussen de jongere en de school.

Wanneer een jongere nog voldoende binding heeft met de school kan een sanctionerende maatregel ertoe leiden dat het sporadisch afwezig zijn achterwege blijft. Wanneer de afwezigheden te frequent zijn en de binding te verzwakt zal een sanctionerende maatregel de koude kleren van de leerling niet raken en kan de jongere nog verder van de school wegdrijven.

In een schoolse setting kan er moeilijk gewerkt worden met verschillende maatstaven. Men kan niet de ene leerling sanctioneren voor het ongeoorloofd afwezig zijn en de andere leerling niet. De leerlingen zouden dit niet aanvaarden, evenmin de ouders en het schoolpersoneel. Toch blijft het aanbevolen om bij het opmaken van een sanctiebeleid met deze bevindingen rekening te houden. Een sanctioneringsbeleid in combinatie met begeleiding m.b.t. achterliggende problematieken, zal eerder kans op slagen hebben. Ok een begeleidend gesprek om de sanctie te duiden wordt aanbevolen.

De school organiseert een cel leerlingenbegeleiding of zorgoverleg tussen de school en het CLB:

De school bespreekt de problematisch afwezige leerlingen met het CLB tijdens een gestructureerd zorgoverleg of cel leerlingenbegeleiding. Zoals al vermeld en aanbevolen wordt het eerste gesprek rond afwezigheden met de leerling door de school gevoerd.

Tijdens de bespreking met het CLB kunnen volgende zaken aan bod komen:

- Welke stappen werden door school genomen? Wat werkt en wat werkt minder?
- Hoe komt het dat leerling niet op school geraakt? Een eerste verkenning van de achterliggende problematiek gebeurt door de school. Is er sprake van administratieve

slordigheid, verkeerde studiekeuze, pesterijen, persoonlijke problemen, contextuele moeilijkheden, ...

- Consultatief advies van CLB:
 - Welke stappen kan de school binnen fase 1/verhoogde zorg extra ondernemen?
 - Welke partners kunnen ingeschakeld worden ter ondersteuning van de school?
 - Is de tussenkomst van de politie aangewezen?
- Bij signalen dat er nood is aan intensievere opvolging vanuit CLB (fase 2): opstart van leerling specifiek traject vanuit CLB met blijvende betrokkenheid van de school.
- Duidelijke afspraken tussen school en CLB
 - Wie wat doet in de begeleiding van de leerling?
 - Hoe en door wie er gecommuniceerd wordt naar de context?
 - Gelijkgezindheid rond de aanpak, de te betrekken externen?

De school werkt samen met externe diensten om schoolverzuim aan te pakken:

- De lokale politie
 - bij manifeste onwil of onbereikbaarheid van de ouders
 - bij onbuigzaamheid van de leerling

Aanbevelingen rond samenwerking met de lokale politie:

- De lokale politie is een preventieve partner in kader van de opvolging van afwezigheden, waarbij politie al vroegtijdig ingeschakeld wordt zodat de afwezigheden niet hoger oplopen, vb. standaard bij 10 B-codes.
- Tijdens de opmaak van een schoolintern spijbelactieplan wordt aandacht besteed aan deze preventieve rol.
- Bij de aanmelding wordt bij de standaard aanmeldingsfiche een overzicht van de afwezigheden bezorgd. Bij een eventuele tweede aanmelding wordt een recente afwezigheidslijst toegevoegd.
- De opmaak van een anti-spijbelcontract heeft een preventief karakter. Het kan voldoende zijn om beginnende spijbelaars te ontraden om hun gedrag verder te zetten.
- Opteren om de politiezone van de woonplaats van de leerling te contacteren door de scholen zodat er korter op de bal kan gespeeld worden, in overleg met de contactpersoon van de lokale politie voor de school.
- Inachtneming van negatieve effecten bij het laatijdig aanmelden van afwezige leerlingen bij de politie:
 - Onbegrip bij de ouders van spijbelende leerling tegenover de school. De ouders begrijpen niet waarom de politie wordt ingeschakeld voor een spijbeldossier die al gekend is door alle mogelijke instanties.
 - Wanneer men reeds het volledige parcours van instanties en voorstellen doorlopen heeft, heeft het anti-spijbelcontract weinig meerwaarde. Toch blijft het nuttig om deze dossiers door te sturen naar politie. Soms kan het een trigger zijn voor de ouders om vlugger mee te werken in het dossier bij CLB, OCJ
- Het CLB – consultatieve leerlingenbegeleiding
- NAFT of andere schoolexterne trajecten om o.a.
 - belemmeringen bij het schoollopen aan te pakken
 - hervinden van intrinsieke motivatie
 - het herstelproces of bindingsproces tussen leerling en school ondersteunen
 - de terugkeer naar de klasgroep voor te bereiden en te ondersteunen
 - het aanbieden van trajecten die een druk verlagende werking hebben voor de leerling

- het opnieuw in beweging krijgen van de leerling
- ...
- aanbod vanuit de lokale besturen
- activeringstrajecten
- Betrokken hulpverlening bij leerling en/of het gezin

Inspirerende praktijken:

- **Coaching en samenwerking met de vervolgschool coaching bij ex-OKAN leerlingen**
- **Buddy - werking:**
 - medeleerlingen ondersteunen bij het naar school te gaan
 - zoeken naar vrienden die de jongere mee over de streep kan trekken
 - het betrekken van een steunfiguur (leerkracht, leerlingenbegeleider een persoon die de leerling reeds kent en een zekere band mee heeft) die als tussenpersoon en als brug kan fungeren naar de verdere hulpverlening
- **Alternatief onderwijstraject**
- **Aanwezigheden opbouwen via een plan**
- **Het invoeren van redicodi maatregelen of flexibele leerwegen om drukverlagend te werken**

1.3. Fase 2: Uitbreiding van zorg

De ideale begeleiding van een problematische afwezige jongere is gericht op de specifieke noden van de jongere en zoekt welke elementen hij/zij/die nodig heeft om in beweging te komen. Voldoende tijd nemen om de verschillende levensdomeinen te ontdekken in echte verbinding met de jongere. En dit door mee 'in de modder' te staan. – NAFT begeleider

De school organiseert een cel leerlingenbegeleiding of zorgteam.

De school meldt de leerling aan voor begeleiding door het CLB, wanneer:

- het traject van de school niet het gewenste resultaat teweegbrengt.
- de afwezigheden blijven toenemen ondanks het begeleidend traject door de school.
- er sprake is van een onderliggende problematiek die bij voorkeur opgevolgd wordt in de 'uitbreiding van zorg'. Het lijkt erop dat de leerling nood heeft aan de expertise van het CLB of mogelijks aan een doorverwijzing naar externe hulpverlening.
- de leerling niet meer naar school komt of elke vorm van begeleiding weigert.

Ouders zijn een essentiële partner in dit verhaal. We gaan er van uit dat bij de aanmelding bij het CLB de school al in gesprek ging met de ouders om te bekijken hoe ze kunnen samenwerken om het afwezigheidsprobleem aan te pakken. Ouders die zich niet bereikbaar of open opstellen om hierrond samen te werken, vormen al een risicofactor op zich, zoals eerder aangegeven.

Idealiter werd de leerling al besproken met het CLB in fase 1. Anderzijds kunnen afwezigheden zich in korte tijd snel opstapelen zodat een aanmelding bij fase 2 zich opdringt.

Het CLB bewandelt, met inachtneming van het subsidiariteitsprincipe, onder andere volgende pistes.

- **Opstart eigen begeleiding CLB**
- **Aanmelden bij en samenwerken met externe partners:**
Schoolexterne trajecten en NAFT om o.a.
 - belemmeringen bij het schoollopen aan te pakken,
 - hervinden van intrinsieke motivatie
 - het herstelproces of bindingsproces tussen leerling en school ondersteunen
 - de terugkeer naar de klasgroep voorbereiden en te ondersteunen
 - het aanbieden van trajecten die een druk verlagende werking hebben voor de leerling
 - het opnieuw in beweging krijgen van de leerling

Transitietrajecten om o.a. andere leerwegen naar kwalificaties te verkennen

Hulpverlening buiten de integrale jeugdhulp zoals bijvoorbeeld:

- OCMW
- Kinder- en jeugdpsychiatrie

Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp als vrijwillige hulpverlening mogelijk is zoals bijvoorbeeld:

- Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW),
- Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG),
- gezinsbegeleiding

Niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp die enkel via de toegangspoort (A-document) kan ingezet worden. NRTJ gaat vooral over verblijf in:

- voorzieningen binnen de sector van de jeugdhulp (Opgroeien);
- multifunctionele centra van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

Gemandateerde voorziening OCJ – VK (M-document)

- Ongewettigde afwezigheden gekaderd binnen een verontrustende opvoedingssituatie. Wanneer de jongere of de ouders niet (langer) bereid zijn om mee te werken aan de pistes die het CLB voorstelt of de samenwerking moeizaam verloopt en het CLB van mening is dat hulpverlening aangewezen is, kan er aangemeld worden bij een gemandateerde voorziening.
- Wanneer de school en het CLB concluderen dat er sprake is van onwil bij de ouders om hun kind te laten voldoen aan de leerplicht.
- De aanmelding is gestoffeerd met elementen uit de vraagverheldering. Voorafgaand aan de aanmelding kan het CLB ook op de consultfunctie van de gemandateerde voorziening beroep doen. Dit kan mogelijke perspectieven openen op pistes die nog niet volledig werden geëxploreerd.
- Als er voorafgaand in fase 1 samengewerkt werd met de lokale politie kan een kopie van het spijbelactieplan toegevoegd worden aan het M-document.

Melding zorgwekkend dossier AGODI

- Als de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kunnen de school of het CLB dat aan AGODI melden als zorgwekkend dossier.
- In overleg met de school en het CLB kan AGODI de ouders aanschrijven. De brief wijst hen op de leerplicht en vermeldt dat het agentschap het dossier van hun kind kan doorsturen naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief.
- Sinds de hertekening van de werking van de jeugdhulp worden er alleen in uitzonderlijke gevallen nog dossiers aan de procureur bezorgd.

Aanmelding bij een partner betekent niet dat de begeleiding doorgeschoven wordt en/of dat deze overgenomen wordt. De samenwerking is een versterking van het lopend traject dat zijn aanvang vond in de school. De samenwerking vormt een netwerk rond de leerling. Elke partner speelt zijn rol in een ruimer verhaal.

Terugkeer van de leerling in de klas voorbereiden.

Het is aangewezen om de klas voor te bereiden op de terugkeer van een afwezige leerling bijv. na een periode van spijbelen of na een schoolextern traject. Tijdens of door de afwezigheid van de leerling kan een klasdynamiek veranderd zijn. Daarnaast kan een afwezige leerling vanuit vernieuwde inzichten terug bij de klas aansluiten en wordt de klas daar best rond geïnformeerd (mits toestemming van de betrokken leerling).

In beide gevallen beogen we het optimaliseren van de slaagkans van de terugkeer van de afwezige leerling, en het ondersteunen van de klasgroep om de afwezig leerling terug kansen te geven.

De terugkeer van de afwezige leerling kan bijv. tijdens een proactieve cirkel met de klas besproken worden. Er kan met de afwezige leerling voorbereid worden wat kan gebracht worden naar de klas en welke rol hij/zij daarbij wenst op te nemen.

1.4. Fase 3: Individueel aangepast curriculum

Wanneer de leerling niet meer tot schoollopen kan bewogen worden moet er verder gekeken worden dan het gekende vertrouwde kader. Soms moet er losgekomen worden van de doelstelling de leerling fysiek op school te krijgen en moet er bekeken worden hoe de leerling opnieuw in beweging kan gebracht worden over leren en op welke manier het leerrecht van de leerling kan gewaarborgd worden.

Dit betekent een uitdaging voor de leerling maar zeker ook voor de school en haar interne en externe begeleiders, die uit hun comfortzone moeten treden en samen met de leerling op zoek moeten gaan naar alternatieven.

Uitstroombegeleiding:

De uitstroombegeleiding⁴² en het bijhorende materiaal⁴³ kan gebruikt worden bij leerlingen in het secundair onderwijs, die zich niet meer kunnen vinden in hun huidig traject en waar een andere leerweg naar kwalificatie aan de orde is of kan zijn.

Tijdens de begeleiding laten we het huidig traject en al haar uitdagingen los. We leggen de focus op het toekomstperspectief van de leerling. Wil de leerling een kwalificatie behalen? Is er interesse naar een bepaalde opleiding? Moet er eerder een overdracht naar de arbeidsmarkt voorbereid worden?

Door het verkennen van de opties en bieden van perspectief kan de jongere opnieuw in beweging komen.

De uitstroombegeleiding kan opgenomen worden door iedereen die contact heeft met een leerling binnen deze doelgroep, zoals leerlingenbegeleiders, CLB-medewerkers, begeleiders van schoolexterne trajecten, ... De leidraad voor een gesprek biedt een ondersteunend kader aan.

Transitietrajecten 'UpGrade'⁴⁴

Een transitietraject is een uitstroombegeleiding met component warme overdracht. Naast het informeren van de leerling wordt er in kaart gebracht wat de hindernissen zijn om succesvol een leerweg aan te vatten en vol te houden. De transitiecoach zoekt met de leerling en zijn/haar context naar mogelijke oplossingen. Door samen stappen met de leerling te zetten, wordt er geïnvesteerd in het drempelverlagend werken enerzijds en in het ontwikkelen van vaardigheden anderzijds.

De aanmelding gebeurt door het CLB in consensus met de leerling en zijn/haar context, de school en eventueel actieve hulpverleners. Het traject wordt afgerond wanneer de leerling succesvol en duurzaam gestart is in een nieuwe leerweg of de overstap heeft gemaakt naar werk.

Activeringstrajecten - dagbesteding

Het aanbod 'dagbesteding' creëert een omgeving waar de jongeren op zoek kan gaan naar wat hem/haar motiveert en in beweging brengt. De jongere krijgt de kans om vanuit zichzelf terug in beweging te komen en te ontdekken welke richting hij/zij uit willen.

We bieden een overzicht van het aanbod dagbesteding op de website [www. Samentegenschooluitval-wvl.be](http://www.samentegenschooluitval-wvl.be)

⁴² <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/uitstroombegeleiding>

⁴³ <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/uitstroombegeleiding/downloads>

⁴⁴ <https://www.samentegenschooluitval-wvl.be/project-upgrade>

Consult ROTS

Het regionaal overleg tegen schooluitval of ROTS biedt casuïstieke ondersteuning aan bij vastgelopen, complexe (schoolse) trajecten. Het aanbod richt zich tot de centra voor leerlingenbegeleiding en jeugdhulp.

De aanmelding gebeurt telefonisch of per mail door het CLB of jeugdhulp.

Het traject van de leerling wordt beluisterd. Vanuit de kennis over onderwijs, welzijn en een overzicht van het aanbod wordt een advies geformuleerd.

Contact: annick.steyt@samentegenschooluitval-wvl.be of ludo.lemahieu@cdvaura.be

2. Geoorloofd relatief verzuim: Langdurige of chronische afwezigheden wegens ziekte.

Wanneer een leerling wegens ziekte vaak of langdurig afwezig is, moet steeds bekeken worden hoe je die het best kan helpen om ervoor te zorgen dat de terugkeer naar school zo goed mogelijk gefaciliteerd wordt.

Voor die jongeren gelden een aantal specifieke onderwijsmaatregelen.

Aanleiding voor deze maatregelen is het onderwijsbeleid waarin gelijke kansen en zorg voor allen centraal staan. Alle middelen die binnen bereik liggen, moeten dan ook worden aangegrepen om de kansen op gekwalificeerde uitstroom (= het verwerven van een eindstudiebewijs) binnen een normale studieloopbaan (= zonder leerachterstanden en overzitten) voor zoveel mogelijk jongeren te garanderen.

Geen enkel van deze maatregelen kan door de school aan de leerling worden opgelegd.

Er is steeds een toestemming van de arts en de ouders nodig.

Binnen het Vlaamse onderwijslandschap wordt volgende onderwijsondersteuning gefaciliteerd en gesubsidieerd:

- tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH)
- synchroon internetonderwijs (in Vlaanderen georganiseerd door vzw Bednet)
- onderwijsbegeleiding door vrijwillige leerkrachten van vzw School & Ziekzijn
- les in de Type 5-school verbonden aan het ziekenhuis of de K-dienst waar de leerling opgenomen is fase 2?

Vaak is het voor een leerling wenselijk om te kiezen voor een combinatie van de verschillende mogelijkheden.

Het onderwijs voor zieke leerlingen is steeds gratis, zowel voor de thuischool als voor de leerling (ouders).

Onder afwezigheden wegens ziekte begrijpen we:

- afwezigheden wegens een fysieke aandoening
- afwezigheden wegens een psychische aandoening
- afwezigheden ten gevolge van een ongeval
- afwezigheden ten gevolge van zwangerschap
- afwezigheden ten gevolge van moederschapsrust
- afwezigheden van een risicopatiënt, (covid)
- afwezigheden van leerlingen die inwonen bij risicopatiënt (covid)

Voor de ruimere toelichting rond het onderwijsaanbod voor zieke leerlingen verwijzen we naar de bundel 'Onderwijsmogelijkheden voor zieke leerlingen'

2.1. Fase 0: Brede basiszorg

‘Afwezigheden zijn niet enkel het verhaal van leerlingbegeleiding, maar van de school’

Het vlug en strikt opvolgen van afwezigheden is relevant voor het preventief aanpakken van verdere onthechting van de school.

De school beschikt over een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding.

Het inschrijvingsbeleid wordt toegepast als instrument ter verhoging van gelijke onderwijskansen, transparantie binnen onderlinge verwachtingen en ter preventie van moeilijkheden.

Het inschrijvingsmoment is het eerste moment om aan een informele en een formele band te bouwen met de ouders en de leerling. De inschrijving is de start van een jarenlange samenwerking. Het moet dan ook voor beide partijen heel duidelijk zijn wat die verbintenis inhoudt.

Wat kan er tijdens het inschrijvingsmoment aan bod komen (behalve de typische administratieve gegevens van de leerling)

- Het afsluiten van een **engagement** tussen school, ouders en leerling:
 - Het samen met de ouders verkennen van het schoolreglement met de engagementen erin.
 - Duiding van de verwachtingen aan ouders en leerlingen moeten uitgesproken worden, op vlak van:
 - het belang van de aanwezigheid van de leerling op school, de regelgeving en attestering.
 - opvolging van de studievoortgang,
 - aanwezigheid op oudercontacten,
 - betrokkenheid van de ouders
 - Daarbij is het ook belangrijk dat ook de grenzen en sancties van bij de start duidelijk zijn
- Is er een **match tussen keuze/interesse/vaardigheden/capaciteiten** van de leerling en het aanbod van de school?
 - De BaSo-fiche kan hierbij een sterk instrument zijn bij de inschrijving in het eerste jaar van het secundair onderwijs.
 - Een duiding van het pedagogisch project kan hier ook ondersteunend zijn.
- Heeft de leerling **specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften**?
 - Is er een diagnose of vermoeden van een leerstoornis?
 - Is er een diagnose of vermoeden van een ontwikkelingsstoornis?
 - Kreeg de leerling vorig schooljaar/in de vorige school ondersteuning via:
 - redicordi maatregelen?
 - ondersteuningsnetwerk?
 - andere (vb. NAFT, zorgboer)?
 - wat werkte?
 - Beschikt de leerling over een gemotiveerd verslag of een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot een individueel aangepast curriculum?
 - Is er een match tussen de onderwijsnoden van de leerling en het gevoerde zorgbeleid van de school?
 - het bespreken van wenselijkheid en haalbaarheid,
 - transparantie of het niet willen creëren van valse verwachtingen
- Heeft de leerling een **medische problematiek** waar rekening mee moet gehouden worden?
 - Afspraken rond afwezigheden

- Waren er het vorig schooljaar/de vorige school onderwijsondersteunende maatregelen?
 - welke?
 - wat werkte?
- Is er andere contextuele informatie relevant voor de samenwerking leerling-ouder-school?
- Is er sprake van een schoolverandering op hetzelfde onderwijsniveau?
 - Het capteren van informatie en signalen die de reden van schoolverandering aangeven, zijn belangrijk zodat de school rekening kan houden met het feit dat problemen kunnen ontstaan in interactie en in een context.
- Is de leerling een anderstalige nieuwkomer?
 - Is dit een eerste inschrijving in het Vlaams onderwijs?
 - Heeft de leerling OKAN gevolgd?
 - Is er een vervolgcoach betrokken bij de leerling?
- Zwangere leerling en tienerouders
 - Afspraken rond afwezigheden voor en na de bevalling
 - Informeren naar vraag voor ondersteuning
 - Informeren over onderwijsondersteunende maatregelen voor zieke leerlingen

De school beschikt over een strikt beleid m.b.t. registratie van afwezigheden.

Het efficiënt opvolgen van afwezigheden is relevant voor het verzamelen van data. Op basis van eigen data kunnen de belangrijkste risicofactoren op school gedetecteerd worden, zodat de school daar gericht kan op inzetten. Data-analyse is een belangrijk instrument in de aanpak van schoolverzuim.

Een strikt beleid m.b.t. registratie van afwezigheid zorgt voor een duidelijk kader hoe en door wie geregistreerd wordt in de school:

- Door wie en hoe worden de afwezigheden opgenomen?
- Door wie en hoe worden deze geregistreerd?
- Wanneer is er sprake van een code L (te laat op school)?
- Wanneer is er sprake van een code B (ongewettigde afwezigheid)?
- Hoe lang hebben de leerlingen/ouders de tijd om wettigingen binnen te brengen?
- Door wie wordt recht op TOAH gemonitord?

Inspirerende praktijk:

- **Voorziene afwezigheden (doktersbezoek, rechtbank ...) worden op voorhand aangevraagd bij leerlingenbegeleider. Als niet aangevraagd komt er gesprek met leerlingenbegeleider nadien**
- **Elke gemelde 'familiale afwezigheid' gaat via de leerlingenbegeleider die meer uitleg vraagt, zonder de privacy te schenden. Dit lukt, omdat we vertrekken vanuit zorg voor het kind. Familiale afwezigheid kan op onderliggende problematiek wijzen.**
- **L-code enkel als de leerling/ouders de school op voorhand verwittigd hebben.**

De school hanteert een strikt beleid rond de verdere opvolging van afwezigheden na de registratie:

- Wanneer, door wie en hoe worden de ouders gecontacteerd i.v.m. de afwezigheid van de leerling?
- Wat als de ouders onbereikbaar zijn?
- Op welk overleg worden risicoleerlingen gemeld?
- Wanneer is een afwezige leerling een risico leerling?
 - Welke criteria worden hiervoor gebruikt?
 - Wie maakt die afweging?
- Wie volgt de leerlingen op
 - die frequent afwezig zijn met een wettiging of doktersattest?
 - die frequent afwezig zijn zonder wettiging?
- Wat zijn de verschillende stappen die kunnen ondernomen worden
- Wie neemt welke stappen voor zijn/haar rekening?

De school zet zich in om een verbindend schoolklimaat te realiseren voor de leerlingen, ouders en schoolpersoneel.

Inspirerende praktijken verbindend schoolklimaat:

- het installeren van proactieve cirkels in de klas
- het inzetten op een herstelgericht schoolklimaat/herstelgericht handelen
- het toepassen van de beginselen van de nieuwe autoriteit
- gebruik maken van geweldloze communicatie
- het organiseren van (sport)activiteiten tijdens pauzemomenten
- het realiseren van een warm onthaal van de leerlingen in het algemeen en na (langdurige) afwezigheid in het bijzonder
- het organiseren van een onthaaldag op school bij de aanvang van het schooljaar, waarbij iedereen elkaar op een meer ongedwongen, andere manier leert kennen.: zowel leerlingen onderling als leerkrachten
- het organiseren van een actie of activiteit rond welbevinden

2.2. Fase 1: Verhoogde zorg

De school heeft een informatieplicht over de onderwijsmogelijkheden voor zieke leerlingen:

- De school moet de ouders individueel op de hoogte brengen van het bestaan en de mogelijkheden van onderwijs voor zieke leerlingen, van zodra duidelijk is dat de leerling voor TOAH in aanmerking zal komen.
- Kleuters zijn nog niet leerplichtig, dit neemt niet weg dat ook de ouders van deze doelgroep geïnformeerd worden over de onderwijsmogelijkheden. Ook voor kleuters kan veelvuldige of langdurige afwezigheid wegens ziekte grote gevolgen hebben.

De school stelt het recht op specifieke onderwijsmaatregelen vast.

We herhalen het belang van een goede registratie en opvolging van afwezigheden in het algemeen. Enkel via een goede registratie kan de school het recht op specifieke onderwijsmaatregelen vaststellen, als deze niet via een ouders of arts werden aangevraagd.

We stelden een checklist op m.b.t. het vaststellen van het recht op en het organiseren van TOAH, Bednet en 'school en ziek zijn'. Voor de ruimere toelichting rond de vaststelling en organisatie van onderwijsmaatregelen voor zieke leerlingen verwijzen we naar de bundel 'Onderwijsmogelijkheden voor zieke leerlingen'

2.2.1. Checklist: Tijdelijk Onderwijs Aan Huis (TOAH)

De leerling is ingeschreven in:

- ☐ het basisonderwijs (kleuter en lager)
- ☐ het voltijds secundair onderwijs (+7 BSO)

Vaststelling van het recht op TOAH:

De aard van de aandoening (*De aandoening moet bij de aanvraag niet vermeld worden. Een diagnose is niet vereist.*)

- ☐ fysiek,
- ☐ psychisch,
- ☐ (verkeers)ongeval,
- ☐ zwangerschap en/of moederschaprust,
- ☐ risicopatiënt,
- ☐ inwonend bij risicopatiënt

Duur van afwezigheid op school:

- ☐ langdurige ziekte of ongeval
 - De leerling is meer dan 21 kalenderdagen (weekends en vakantiedagen meegerekend) ononderbroken afwezig wegens ziekte of ongeval.
 - Als de leerling - na een ononderbroken afwezigheid van 21 kalenderdagen - wegens ziekte of ongeval op weekbasis minder dan halftijds aanwezig kan zijn op school, blijft het recht hebben op TOAH.
- ☐ chronisch (Een chronische ziekte wordt gedefinieerd als een ziekte waarbij een continue of repetitieve behandeling van minstens 6 maanden noodzakelijk is.)
 - Telkens wanneer de leerling in de loop van het schooljaar een totaal van 9 halve schooldagen afwezigheid heeft opgebouwd, heeft het recht op vier lestijden Tijdelijk Onderwijs aan Huis.

De aanvraag door de ouders en de arts (*De ouders of de personen die de minderjarige in rechte of in feite onder hun bewaring hebben*)

- ☐ schriftelijke aanvraag bij de directeur van de school.
 - medisch attest waarop de (huis)arts attesteert dat de leerling niet of minder dan halftijds naar school kan gaan (bij langdurige afwezigheid wegens ziekte of ongeval)
 - de arts-specialist attesteert dat de leerling lijdt aan een chronische ziekte, maar wel onderwijs mag krijgen.
- ☐ als de ziekteperiode noodgedwongen verlengd wordt, kan het georganiseerde TOAH doorlopen:
 - zonder dat de leerling opnieuw de wachttijd moet doorlopen
 - zonder dat er een nieuwe aanvraag van de ouders moet zijn
 - met medisch attest ter verantwoording van de nieuwe afwezigheid
- ☐ als er binnen de 3 maanden een herval is, kan het georganiseerde TOAH verder gezet worden:
 - zonder dat er een nieuwe aanvraag van de ouders moet zijn
 - met medisch attest ter verantwoording van de nieuwe afwezigheid

De afstand van de school tot de verblijfplaats van de leerling:

- ☐ als de verblijfplaats van de leerling tot 10 km verwijderd is (gewoon onderwijs)
- ☐ als de verblijfplaats van de leerling tot 20 km verwijderd is (buitengewoon onderwijs)

☐ indien de school beslist om toch TOAH te organiseren indien de afstand overschreden wordt, worden zowel de lestijden als de km-vergoeding door de overheid gefinancierd.

De verblijfplaats van de leerling:

- ☐ de TOAH-lessen bij langdurige ziekte, gaan door op de verblijfplaats van de zieke leerling
 - ☐ de TOAH-lessen bij een chronische ziekte kunnen ook (gedeeltelijk) op de thuisschool georganiseerd worden
- Dit is mogelijk na een akkoord tussen de ouders en de thuisschool en vindt plaats buiten de normale schooluren en niet tijdens de middagpauze.

Organisatie TOAH BaO

- Er is een eenmalige aanvraag door de ouders⁴⁵ die voor de verificatie en de inspectie op school bewaard wordt.
- Het *medisch attest wordt telkens vernieuwd* als de periode verlengd wordt en wordt eveneens op school bewaard.
- De school meldt de organisatie van TOAH⁴⁶ voor de betrokken leerling aan het schoolbeheerteam, uiterlijk de week die volgt na de aanvangsdatum van de voorziene periode.
- Bij de aanvang van een nieuwe periode of bij de verlenging van een periode stuurt de school een nieuwe melding.
- Voor chronisch zieke kinderen volstaat één melding per schooljaar!
- De administratie van de school doet de zending aan het werkstation

Organisatie TOAH SO en BUSO

- Elektronische gegevenszending: Telkens als de school voor één van haar leerlingen een periode tijdelijk onderwijs aan huis organiseert. School meldt dit aan het schoolbeheerteam door middel van een elektronische gegevenszending⁴⁷. De school stuurt deze leerlingenzending door uiterlijk de week die volgt na de aanvangsdatum van de voorziene periode.
- Bij verlenging van het tijdelijk onderwijs aan huis doet de school een nieuwe leerlingenzending met begin- en einddatum van de nieuwe periode.
- Bij vervroegde stopzetting stuurt de school de zending van de laatste periode opnieuw door met een vervroegde einddatum.
- Alle documenten die betrekking hebben op het tijdelijk onderwijs aan huis blijven in de school ter beschikking van de verificatie- en inspectiediensten. Noch verificatie- noch inspectiediensten hebben een individueel appreciatierecht, d.w.z. de autonomie van schoolbesturen en klassenraden wordt volledig gerespecteerd.
- De administratie van de school doet de zending aan het werkstation.

⁴⁵ <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/11552.docx>

⁴⁶ <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/11670.xlsx>

⁴⁷ data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13909

2.2.2. Checklist: Synchron Internetonderwijs (SIO)

De leerling is ingeschreven in:

- ☐ derde Kleuter of is 5 jaar
- ☐ het lager onderwijs
- ☐ het voltijds secundair onderwijs

Vaststelling van het recht op SIO

Formele criteria:

- ☐ De leerling is langdurig of veelvuldig afwezig door/
 - ziekte, chronische ziekte
 - ongeval,
 - operatie,
 - psychische problemen,
 - zwangerschap en/of moederschaprust
- ☐ De school beschikt over verantwoordingsstukken over die afwezigheid.

Inhoudelijke criteria: *De inhoudelijke criteria moeten beoordeeld worden door de centrale organisator.*

- ondersteuningsbehoefte
- voldoende gebruik of er zal minimaal 4 weken (bij langdurig afwezig) of 36 halve lesdagen (bij chronische ziekte) gebruik gemaakt worden van SIO.
- positief engagement:
 - Het CLB blijft zijn rol behouden;
 - De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijstraject van de leerling en zorgt voor een aanspreekpunt voor de vzw Bednet-consulent zodat de communicatie (bv. informatie over het loopbaantraject van de leerling) vlot kan verlopen
 - Binnen de school zal de technicus van vzw Bednet in overleg met de ICT-verantwoordelijke de installatie van SIO in goede banen leiden
 - Ouders zorgen er thuis voor dat de leerling in zo optimaal mogelijke omstandigheden van SIO gebruik kan maken

Organisatie van SIO

- ☐ de aanvraag:
 - SIO kan door alle betrokkenen bij de begeleiding van een leerling aangevraagd worden.
 - De aanvraag gebeurt via de website van Bednet⁴⁸.
 - De aanvrager ontvangt een automatische bevestiging via mail.
 - Een Bednet-consulent neemt binnen de 5 werkdagen contact op met de aanvrager (uitgezonderd tijdens de schoolvakanties).
 - Bij een positieve conclusie:
 - ondertekening van de overeenkomsten.
 - een consulent geeft een introductie bij de leerling thuis en op school.
 - er vindt een speedtest plaats en er worden netwerkafspraken gemaakt.
 - het computermateriaal wordt geleverd.
 - het computermateriaal wordt geïnstalleerd om live les te kunnen volgen.
 - opstart bij de leerling thuis en op de school.
 - opvolging en technische ondersteuning.
 - afronding en retour van het Bednet-materiaal.
- ☐ wanneer het materiaal geleverd en geïnstalleerd is, kan de leerling starten met Bednet.

⁴⁸ <https://bednet.be/wat-is-bednet/bednet-aanvragen>

2.2.3. Checklist: School en Ziek zijn

De leerling is ingeschreven in

- ☐ een Vlaamse erkende school.

Vaststelling van het recht op begeleiding

- ☐ de leerling beschikt over een medisch afwezigheidsattest (= doktersbriefje).

Wanneer het bestaande aanbod (TOAH en Bednet) niet voldoende is of wanneer voor een leerling wegens bepaalde omstandigheden of regelgeving TOAH niet mogelijk is, kan eventueel wel op S&Z beroep gedaan worden. S&Z kan al vroeger opgestart worden dan het regulier voorzien TOAH

Organisatie van School en Ziek zijn

- ☐ De aanvraag⁴⁹
 - De aanvraag kan gebeuren door de ouder, leerling, zorgcoördinator, leerlingbegeleider, CLB-medewerker, directie, arts. én
 - De aanvraag wordt ingediend via de contactgegevens van de provincie waar de leerling woont.
- ☐ Samen met de school en de ouders wordt bepaald voor welke vakken S&Z de begeleiding zal opstarten.
- ☐ De school bezorgt het lesmateriaal aan de vrijwillige leerkracht. De ouders zorgen dat nota's, cursussen en handboeken thuis zijn bij de opstart van de lessen.
- ☐ De school kan steeds terecht bij de dossierverantwoordelijke met vragen en opmerkingen

⁴⁹ <https://schoolenziekzijn.peepl.be/nl/site/contact>

2.3. Fase 2: Uitbreiding van zorg

Een leerling kan in een ziekenhuis of preventorium waar ziekenhuisonderwijs wordt georganiseerd, opgenomen zijn. Dit zijn de type 5-scholen.

Soms verblijft een leerling in een K-dienst ("dienst met onderwijsbehoefte" in de kinderpsychiatrie) die ook onderwijsbegeleiding voorziet.

Organisatie door de school:

- De thuisschool wordt "tijdelijk ontslagen van de verplichting" om onderwijs aan huis te organiseren.
- De leerling blijft in de thuisschool ingeschreven (dit is de school van het gewoon of buitengewoon onderwijs waar de leerling is ingeschreven)
- De thuisschool staat de type 5-school of de K-dienst bij met de organisatie van een zinvol onderwijsaanbod. De thuisschool kan de ziekenhuisschool informatie geven over o.a. de gebruikte handboeken, mogelijke aandachtspunten voor de leerlingen, het programma enz.

TOAH wordt door de thuisschool georganiseerd wanneer de leerling tussen twee behandelingen of tijdens een herstelperiode na de opname niet naar school kan, als aan alle voorwaarden op het recht op TOAH voldaan wordt. Dit gebeurt in overleg met de type 5-school of de K-dienst.

Voor meer informatie rond de samenwerking tussen de thuisschool en de type 5 school, mogelijkheden en regelgeving, refereren we opnieuw naar het draaiboek 'Onderwijs voor zieke leerlingen', uitgeschreven door het West-Vlaams project 'Klasziekaal'.

Terugkeer van de leerling voorbereiden.

Wanneer een leerling opgenomen werd in een externe voorziening zoals een ziekenhuis of een K-dienst is de voorbereiding van de terugkeer naar de school een opdracht van zowel de setting waar de leerling werd opgenomen als de school. Het behouden van het contact tussen de school en de setting waar de jongere verblijft mag aldus niet verbroken worden. Beiden hebben de verantwoordelijkheid hierop te waken. De school kan de leerling niet gepast onthalen indien de school niet op de hoogte is van de datum van ontslag uit de setting waar de jongere verbleef. Er worden hier vooraf best afspraken gemaakt met de ouders en de setting wie dit naar de school zal communiceren.

De voorbereiding voor de school zal zich wellicht focussen op de remediëring van de leerling, het inlichten van de klassenraad en de voorbereiding van de terugkeer in de klas.

Een aantal punten worden in acht genomen:

- In welke mate kreeg de leerling tijdens de opname onderwijs?
- Voor welke vakken is er nog remediëring nodig?
- Komt de leerling voltijds terug naar school of is er sprake van een gedeeltelijke terugkeer?
- Wordt er ondersteuning aangevraagd via TOAH of school en ziek zijn?
- Welke informatie wordt besproken met de klassenraad?
- Op welke manier wordt de klas voorbereid op de terugkeer van de leerling?
- In welke mate wenst de afwezige leerling dat de klas voorbereid wordt?
- Welke rol wenst de afwezige leerling hierin op te nemen?
- Wie kan de afwezige leerling hierbij ondersteunen
- ...

2.4. Fase 3: Individueel aangepast curriculum

Permanent onderwijs aan huis

Zoals het tijdelijk onderwijs aan huis mag ook het permanent onderwijs aan huis niet worden verward met huisonderwijs. Doorslaggevend bij de goedkeuring en de organisatie van POAH is de "ernst" van de handicap of ziekte. We verwijzen opnieuw naar de bundel 'Onderwijsmogelijkheden voor zieke leerlingen' voor meer informatie.

Uitstroombegeleiding:

De uitstroombegeleiding en het bijhorende materiaal kunnen gebruikt worden bij leerlingen in het secundair onderwijs, die zich niet meer kunnen vinden in hun huidig traject en waar een andere leerweg naar kwalificatie aan de orde is of kan zijn.

Tijdens de begeleiding laten we het huidig traject en al haar uitdagingen los. We leggen de focus op het toekomstperspectief van de leerling. Wil de leerling een kwalificatie behalen? Is er interesse naar een bepaalde opleiding? Moet er eerder een overdracht naar de arbeidsmarkt voorbereid worden? Door het verkennen van de diverse opties en het bieden van perspectief kan de jongere opnieuw in beweging komen.

De uitstroombegeleiding kan opgenomen worden door iedereen die contact heeft met een leerling binnen deze doelgroep, zoals leerlingenbegeleiders, CLB-medewerkers, begeleiders van schoolexterne trajecten, ... De leidraad voor een gesprek biedt een ondersteunend kader aan.

Transitietrajecten 'UpGrade'

Een transitietraject is een uitstroombegeleiding met component warme overdracht. Naast het informeren van de leerling wordt er in kaart gebracht wat de hindernissen zijn om succesvol een leerweg aan te vatten en vol te houden. De transitiecoach zoekt met de leerling en zijn/haar context naar mogelijke oplossingen. Door stappen samen met de leerling te zetten, wordt er geïnvesteerd in het drempelverlagend werken enerzijds en in het ontwikkelen van vaardigheden anderzijds.

De aanmelding gebeurt door het CLB in consensus met de leerling en zijn/haar context, de school en eventueel actieve hulpverlening. Het traject wordt afgerond wanneer de leerling succesvol en duurzaam gestart is in een nieuwe leerweg of de overstap gemaakt heeft naar werk.

Activeringstrajecten - dagbesteding

Het aanbod 'dagbesteding' creëert een omgeving waar de jongeren op zoek kan gaan naar wat hem/haar motiveert en in beweging brengt. De jongere krijgt de kans om vanuit zichzelf terug in beweging te komen en te ontdekken welke richting hij/zij uit willen.

We bieden een overzicht van het aanbod dagbesteding op de website www.samentegenschooluitval-wvl.be

Consult ROTS

Het regionaal overleg tegen schooluitval of ROTS biedt casuïstiek ondersteuning aan bij vastgelopen, complexe (schoolse) trajecten. Het aanbod richt zicht tot de centra voor leerlingenbegeleiding en jeugdhulp.

De aanmelding gebeurt telefonisch of per mail door het CLB of jeugdhulp.

Het traject van de leerling wordt beluisterd. Vanuit de kennis over onderwijs, welzijn en een overzicht van het aanbod wordt een advies geformuleerd.

3.Schoolweigering

Schoolweigering werd onderzocht door HOGENT. Dit resulteerde in het project 'Angst voor de schoolpoort'. Meer informatie over het onderzoek en het project is terug te vinden via <https://www.hogent.be/projecten/angst-voor-de-schoolpoort/>

3.1. Wat is schoolweigering?⁵⁰

Schoolweigering is een vorm van schoolafwezigheid. Kenmerkend bij schoolweigering is de grote emotionele onrust die de leerling ervaart bij het vooruitzicht naar school te moeten gaan. Het is een veelzijdige problematiek met gevolgen op persoonlijk en sociaal vlak.

Het vooruitzicht om naar school te gaan brengt (of bracht in het verleden) grote **emotionele onrust** te weeg. Deze emotionele onrust of gevoelens van angst kunnen zich op verschillende momenten manifesteren, nl. voordat de leerling naar school moet, maar ook op weg naar school of bij het betreden van de school kunnen deze emoties de leerling parten spelen. Sommige leerlingen weigeren te vertrekken, andere leerlingen keren onderweg terug naar huis. Soms zijn ze aanwezig op school maar heeft dit hen ontzettend veel moeite en energie gekost.

De leerling dreigt in een vermijdingspatroon te vervallen dat kan resulteren tot een deels of volledige afwezigheid. Daarnaast kan de onrust en de weigering zich uitbreiden op andere domeinen (bv. vrije tijd).

Schoolweigering kan zich heel plots of gradueel ontwikkelen tot een moment waarbij de schoolweigering ten volle tot uiting komt. De weigering kan voorafgegaan worden door bv. een schoolafwezigheid omwille van ziekte, een gebeurtenis in de omgeving, maar is geen voorwaarde. Schoolweigering kan ook kaderen binnen een psychiatrische problematiek of ontwikkelingsstoornis (ADHD, PTST, ASS, angststoornis,) De gevoelens van angst kunnen betrekking hebben op alles wat met school te maken heeft, zowel sociaal als prestatiegericht.

De emotionele onrust bij het vooruitzicht naar school te moeten gaan, vertaalt zich in **klachten**. Deze klachten verminderen/verdwijnen wanneer de leerling thuis mag blijven. De manier waarop de angst tot uiting komt is heel divers:

- Lichamelijke klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid, ...
- Angst kan zich manifesteren in paniek, met heftige emoties en lichamelijke klachten (bv. hyperventilatie). Paniekaanvallen hebben een ingrijpende impact op kind en context, met een risico tot het ontwikkelen van angst voor de paniek, i.e. anticipatieangst, wat de situatie nog complexer maakt.
- Mogelijks hevig verzet bij verdere aandrang tot schoollopen

⁵⁰ ...en ik ga niet! BIENEKE NIENHUIS INA JANSSEN RENN4 schoolweigering stappen naar een oplossing

Ameye, G., Biltris, A., De Nys, G., De Stercke, N., Van Drongelen, F. & Wallegghem, P. (2019), Schoolweigering. Waarover spreken we? *Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderwijs Angst voor de schoolpoort*, Gent, HOGENT
Ameye, G., Biltris, A., De Nys, G., De Stercke, N., Van Drongelen, F. & Wallegghem, P. (2019), Wat als schoollopen niet meer lukt? Gent, HOGENT

Ameye, G., Biltris, A., De Nys, G., De Stercke, N., Van Drongelen, F. & Wallegghem, P. (2019), Angst voor de schoolpoort, Gent, HOGENT

- Mentale klachten: een negatieve en gelaten stemming, lusteloosheid, zich futloos voelen, het gevoel 'op' te zijn, sociaal isolement.

Er is geen sluitende verklaring op dit onrustige moment waarom deze jongere niet naar school kan, zeker niet bij aanvang van de problematiek. Zoeken naar en kennen van de oorzaak van het probleem is hierdoor niet vanzelfsprekend, en net daarom niet noodzakelijk om aan de slag te kunnen gaan met de jongere/het gezin. (h)Erkennen dat de jongere/het gezin het moeilijk heeft, door bijvoorbeeld het animatiefilmpje 'De school is niet mijn vijand'⁵¹ te laten zien, zorgt voor begrip van beide kanten en is de basis voor verdere zorg en begeleiding.

De leerling is **overwegend thuis** en de **ouders zijn over het algemeen op de hoogte** van de (aanhoudende) tegenzin of weigering om naar school te gaan of te blijven. Er is sprake van een complexe relationele dynamiek tussen ouder en kind binnen de context van schoolweigering. De ouders willen enerzijds dat hun kind naar school gaat om o.a. te voldoen aan de leerplicht maar gaan anderzijds het kind vaak in bescherming nemen tegen reacties en/of onbegrip van de omgeving. Daarnaast spelen gevoelens van onmacht en schaamte omdat ze er niet in slagen hun kind op school te krijgen. De emotionele onrust die zich kan vertalen in angst en paniekaanvallen hebben een ingrijpende impact op het kind en de context wat het beschermingsmechanisme enkel versterkt en moeilijk te doorbreken is.

De leerling en de ouders **hebben/hadden (initieel) de (onderliggende) wil om naar school te gaan** maar het lukt niet. Naast de 'wil' om naar school te gaan is/was er vaak ook de wil om met schoolse inhouden bezig te zijn. Desondanks slaagt de leerling er niet in de angst te overstijgen. Er is sprake van een onvermogen dat te groot is om dit te doen. Dit onvermogen kan zich op termijn vertalen in een aversie tegenover alles wat met school te maken heeft, inclusief de schoolse inhouden. Waar de schoolweigeraar er eerder niet voor gekozen heeft om niet naar school te gaan, kan dit evolueren naar een bewuste schoolweigering gevoed door negatieve ervaringen. Wanneer de elementen van schoolweigering door de jaren heen dermate afgezwakt zijn en er in de plaats gelatenheid of passiviteit optreedt, wordt dit door de omgeving vaak onterecht gepercipieerd als spijbelen.

Er is **geen sprake van ernstig antisociaal gedrag** zoals stelen of vandalisme buiten de weerstand van de jongere tegen de pogingen om naar school te gaan

Onderscheid met schoolfobie: Bij wat doorgaans als een fobie beschouwd wordt, zal de angst eerder escaleren in de aanwezigheid van het te vrezen object of situatie (in dit geval de school). De angst blijft aanwezig zolang het te vrezen object of situatie in de nabijheid is. Eens de schoolweigeraar daarentegen op school aanwezig is, vermindert of stopt vaak de emotionele ontredde. Dit neemt niet weg dat de weigering (onrust) de dag erop zich opnieuw kan voordoen.

Onderscheid met spijbelen:

- Spijbelen wordt vaak geassocieerd met antisociaal gedrag.
- De emotionele onrust m.b.t. de school ontbreekt bij spijbelen. Vooral bij aanvang van de schoolweigeringsproblematiek, waar de emotionele onrust duidelijk aanwezig is, is het onderscheid tussen spijbelen en schoolweigering duidelijk.
- De ouders zijn vaak niet op de hoogte van het schoolverzuim.
- Tijdens de afwezigheid op school kan de spijbelaar ook buitenshuis vertoeven.
- School weigerende leerlingen zijn vaak leerlingen met een hoog streefniveau en een goede werkhouding, waarbij ouders waarde hechten aan het naar school gaan om later een opleiding te kunnen volgen. Bij spijbelen zien we leerlingen die meestal niet gemotiveerd zijn voor schoolse zaken en de ouders het belang van naar schoolgaan veelal niet of nauwelijks ondersteunen
- School weigerende leerlingen hebben een heel sterke band met hun ouders.

⁵¹ <https://www.hogent.be/projecten/angst-voor-de-schoolpoort/>

3.2. De gevolgen van schoolweigering:

De schoolafwezigheid leidt tot/kan leiden tot

- schoolse achterstand.
- een verlies aan vrienden en verdere isolatie
- een verhoogde kwetsbaarheid (stress, angst, depressie)
- een bewuste schoolweigering gevoed door negatieve ervaringen.
- ongekwalificeerde uitstroom
- ontwikkeling van sociale problemen
- een verhoogd risico op een psychiatrische problematiek

3.3. De doelgroep:

Sinds het invoeren van de leerplicht is er een groep kinderen en jongeren die niet beantwoorden aan de maatschappelijke verwachting om volgens de door de wet voorgeschreven richtlijn onderwijs te genieten en/of op school te zijn. Meer zelfs, voor sommigen brengt dit heel wat emotionele onrust met zich mee.

De kenmerken van de leerling:

- Er wordt geen onderscheid vastgesteld tussen de geslachten, sociale achtergrond (socio economische status), intelligentie.
- Schoolweigering kan zich voordoen op alle leeftijden, hoewel de vroege tienerjaren het meest kwetsbaar zijn. (overgang van basis- naar secundair onderwijs is precair)
- De ernst van de schoolweigering neemt toe met de leeftijd.

Mogelijke risicofactoren:

- Kindgerelateerde factoren:
 - vaak hebben deze leerlingen een hoog streefniveau en daarbij een sterke wil.
 - de persoonlijkheidsstructuur van de leerling,
 - het intelligentieprofiel van de leerling,
 - een psychiatrische stoornis
- Gezinsgerelateerde factoren:
 - de ouder-kind hiërarchie binnen de gezinsstructuur.
- Schoolgerelateerde factoren.
 - schoolklimaat
 - de mate van betrokkenheid bij (langdurige) afwezige leerlingen
 - pesterijen of onveiligheidsgevoel
 - het niet kunnen voldoen aan de eisen die de leerling aan zichzelf stelt op het gebied van de schoolprestaties,
- Beïnvloedende en instandhoudende factoren:
 - transitiemomenten, zoals de overgang naar het secundair onderwijs, een schoolverandering of wijzigingen in de leefomgeving,
 - een plotse of langdurige afwezigheid door bijvoorbeeld ziekte
 - het vermijden van negatieve effecten of het verkrijgen van extra aandacht

Moeizame detectie:

- Het start met een (reeks) gewettigde afwezigheden.
- Gewettigde en ongewettigde afwezigheden worden gecombineerd.
- Eens terug op school, ook al is daar een lijdensweg aan vooraf gegaan, is de schoolweigeraar vaak opvallend onopvallend.

- De jongere en de ouders spreken zelf de school niet aan over de problematiek, vaak omdat ze zelf niet goed kunnen verwoorden wat er aan de hand is.
- Schoolweigering is geen diagnose op zich maar kan wel kaderen binnen of beïnvloed worden door een andere psychiatrische of ontwikkelingsproblematiek

3.4. De aanpak

Het is een veelzijdige problematiek met heel wat persoonlijke en sociale gevolgen, waarvoor een multidisciplinaire benadering vereist is. Het 'lijden' van de jongere komt centraal te staan, niet de vastgestelde afwezigheid.

Basisvoorwaarden om een aanpak uit te werken:

- Een beter begrip over schoolweigering⁵²
 - van wat er aan de hand is
 - voor de klachten, de paniek, de fysieke klachten en andere ongemakken, de situatie
 - niet blijvend zoeken naar de oorzaak van het probleem, maar verder bouwen op begrip voor de situatie m.b.v. het animatiefilmpje 'School is (niet) mijn vijand'
- De communicatie en de verbinding tussen de partners om betrokken te zijn en te blijven
- Een spilfiguur op school die de betrokkenheid houdt met het gezin, ook tijdens langdurige afwezigheden en opvolging buiten de school.
- Een goede afstemming en samenwerking tussen de verschillende actoren, inclusief met het gezin
- Hoge creativiteit en flexibiliteit toelaten in zoeken naar aanpak op maat
- Verwacht geen grote nieuwe stappen in het schoollopen na een weekend of vakantieperiode.

Belangrijk bij het ontwikkelen van een plan van aanpak:

- De detectie van schoolweigering
- De communicatie met
 - ouders
 - leerling
 - CLB
 - betrokken hulpverlening
- Het terugkeertraject
 - de duur van de afwezigheid in rekening nemen
 - is er sprake van een gedeeltelijke of volledige afwezigheid?
- Evaluatie

⁵² <https://www.hogent.be/projecten/angst-voor-de-schoolpoort/>

3.5. Tool: Angst voor de schoolpoort

De tool stoelt op de bevindingen van een onderzoek naar schoolweigering aan HOGENT en is opgebouwd volgens de 4 fasen van het zorgcontinuüm. De tool kan gedownload worden via www.hogent.be/projecten/angst-voor-de-schoolpoort/

De tool bevat volgende onderdelen:

3.5.1. Acties binnen fase 0:

- positief, sensitief en responsief als basishouding
- welbevinden op school
- communicatie met oog op een vlotte samenwerking

3.5.2. Acties binnen fase 1: verhoogde zorg

- signalen opmerken
- bespreken van signalen met de jongere
- bespreken van signalen met de ouders
- wat is schoolweigering?
- hoe kijkt elke betrokken naar de situatie van schoolweigering?
- wat werd en wordt er ondernomen?

3.5.3. Acties binnen fase 2: Uitbreiding van zorg

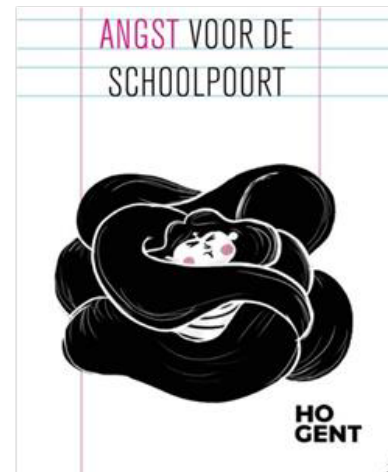
- schoolweigering is meer dan leerstof missen
- wat werd en wordt er ondernomen? - update
- terugkeer naar school
- klasgesprek als introductie van de terugkerende jongere
- inschakelen van externe hulpverlening

3.5.4. Acties binnen fase 3: Alternatieven voor het schoollopen

- schoollopen (tijdelijk) loslaten

3.5.5. Verwijzing naar:

- 'School is niet mijn vijand' – een artistieke visualisatie van schoolweigering
- websites
- inspirerende praktijken
- ondersteunende documenten:
 - communicatie met oog op een constructieve samenwerking
 - inschatting maken – assessment
 - school opstart – een visie
 - taxatie bij de overweging van een school opstart
 - keuzeschema bij school opstart na taxatie
 - klasgesprek als klasintroductie
 - inschakelen van de externe hulpverlener

- school loslaten voor korte termijn
- school loslaten voor lange termijn

3.6. Aanvullend bij de tool

3.6.1. Fase 0: brede basiszorg

We verwijzen naar de acties in kader van fase 0 zoals omschreven onder 1. Ongeoorloofd relatief schoolverzuim en 2. Geoorloofd relatief schoolverzuim.

3.6.2. Fase 3: Individueel aangepast curriculum

Uitstroombegeleiding:

De uitstroombegeleiding en het bijhorende materiaal kan gebruikt worden bij leerlingen in het secundair onderwijs, die zich niet meer kunnen vinden in hun huidig traject en waar een andere leerweg naar kwalificatie aan de orde is of kan zijn.

Tijdens de begeleiding laten we het huidig traject en al haar uitdagingen los. We leggen de focus op het toekomstperspectief van de leerling. Wil de leerling een kwalificatie behalen? Is er interesse naar een bepaalde opleiding? Moet er eerder een overdracht naar de arbeidsmarkt voorbereid worden?

Door het verkennen van de opties en bieden van perspectief kan de jongere opnieuw in beweging komen.

De uitstroombegeleiding kan opgenomen worden door eenieder die contact heeft met een leerling binnen deze doelgroep, zoals leerlingenbegeleiders, CLB-medewerkers, begeleiders van schoolexterne trajecten, ... De leidraad voor een gesprek biedt een ondersteunend kader aan.

Transitietrajecten 'UpGrade'

Een transitietraject is een uitstroombegeleiding met component warme overdracht. Naast het informeren van de leerling wordt er in kaart gebracht wat de hindernissen zijn om succesvol een leerweg aan te vatten en vol te houden. De transitiecoach zoekt met de leerling en zijn/haar context naar mogelijke oplossingen. Door stappen samen met de leerling te zetten, wordt er geïnvesteerd in het drempelverlagend werken enerzijds en in het ontwikkelen van vaardigheden anderzijds.

De aanmelding gebeurt door het CLB in consensus met de leerling en zijn/haar context, de school en eventueel actieve hulpverlening. Het traject wordt afgerond wanneer de leerling succesvol en duurzaam gestart is in een nieuwe leerweg of de overstap gemaakt heeft naar werk.

Activeringstrajecten - dagbesteding

Het aanbod 'dagbesteding' creëert een omgeving waar de jongeren op zoek kan gaan naar wat hem/haar motiveert en in beweging brengt. De jongere krijgt de kans om vanuit zichzelf terug in beweging te komen en te ontdekken welke richting hij/zij uit willen.

We bieden een overzicht van het aanbod dagbesteding op de website www.samentegenschooluitval-wvl.be

Consult ROTS

Het regionaal overleg tegen schooluitval of ROTS biedt casuïstiek ondersteuning aan bij vastgelopen, complexe (schoolse) trajecten. Het aanbod richt zicht tot de centra voor leerlingenbegeleiding en jeugdhulp.

De aanmelding gebeurt telefonisch of per mail door het CLB of jeugdhulp.

Het traject van de leerling wordt beluisterd. Vanuit de kennis over onderwijs, welzijn en een overzicht van het aanbod wordt een advies geformuleerd.

Bijlage 1

Het doorgeven van informatie naar de lokale politie in kader van de ruimere samenwerking in de aanpak van jeugdcriminaliteit en aanverwante situaties:

Onderwijsactoren kunnen niet zomaar alle informatie doorgeven aan de politie. De wettelijke bepalingen rond beroepsgeheim, ambtsgeheim, meldingsplicht, meldingsrecht en schuldig verzuim zijn van toepassing.

Beroepsgeheim: De CLB-medewerkers zijn gebonden door het beroepsgeheim wat hen verplicht vertrouwelijke gegevens, die hen zijn toevertrouwd tijdens de uitoefening van hun beroep, geheim te houden. Zij kunnen dus in principe geen informatie doorgeven aan derden. In functie van een goed hulpverleningsproces kan de CLB-medewerker wel informatie delen met andere bij de leerling betrokken hulpverleners die ook beroepsgeheim hebben (gedeeld beroepsgeheim).

Er is geen gedeeld beroepsgeheim tussen CLB-medewerkers en de politie. Toch kan, in bepaalde gevallen en in het belang van de leerling, het beroepsgeheim doorbroken worden. Zo kan de bescherming van de integriteit van de leerling belangrijker zijn dan het beroepsgeheim. Hier vormen het meldingsrecht en de bepalingen rond schuldig verzuim een uitzondering op het beroepsgeheim. Ook kan er sprake zijn van een noodtoestand.

Als de politie wordt ingeschakeld voor de opvolging van bepaalde leerlingen, buiten de hierboven beschreven uitzonderingen, is het dus steeds de school die contact dient op te nemen met de politie. Bijvoorbeeld, bij manifeste onwil van de ouders om hun kind op regelmatige basis te laten deelnemen aan onderwijs.

Ambtsgeheim: Schoolpersoneel, daarmee bedoelen we iedereen die in een school tewerkgesteld is, heeft geen beroepsgeheim, maar is wel gehouden aan discretieplicht of ambtsgeheim (voor ambtenaren). Het ambtsgeheim is de verplichting om bij het uitoefenen van een ambt geen vertrouwelijke gegevens vrij te geven aan andere dan degene die daartoe gerechtigd zijn. Buiten de muren van de eigen dienst of instelling moet er discreet en zorgvuldig omgegaan worden met dergelijke gegevens. Schoolpersoneel moet vertrouwelijke gegevens wel kenbaar maken aan de schooldirectie, als die daarom verzoekt. De directie is zelf ook gebonden door ambtsgeheim en moet dus discreet omgaan met deze gegevens. De directie kan deze gegevens dus niet zomaar aan derden doorgeven.

Het ambtsgeheim belet echter niet dat relevante informatie indien nodig kan worden doorgegeven, bijvoorbeeld aan politie. De school heeft hierbij wel steeds de verantwoordelijkheid om af te wegen wat doorgegeven wordt en wat niet. Puur feitelijke informatie, informatie over objectief vaststelbare gegevens, mag altijd worden doorgegeven door de school aan de politie. Hetzelfde geldt voor strafbare feiten die op school plaatsvinden. Ook getuigenissen van leerlingen over strafbare feiten die ze andere leerlingen zagen plegen, vallen hieronder.

De uitzonderingen op het beroepsgeheim kunnen ook ingeroepen worden door de houders van een ambtsgeheim.

Aangifteplicht, meldingsrecht, meldingsrecht (bijvoorbeeld aan het parket): De uitzonderingen op het beroepsgeheim kunnen ook ingeroepen worden door de houders van een ambtsgeheim (vb. noodtoestand)

Hulpplicht en schuldig verzuim: de verplichting om hulp te verlenen aan een persoon in groot gevaar. Leerlingen die een acuut gevaar lopen door eigen toedoen of door toedoen van anderen, moeten geholpen worden. We denken dan bijvoorbeeld aan een leerling die vertelt dat hij/zij thuis mishandeld wordt of een jongere waarbij men ernstige gedragsveranderingen vaststelt bij extreem gedachtegoed en inschatting maakt dat deze zou kunnen leiden tot extremistische acties.

studiedag

12 MEI 2022
Boeverbos, Brugge

